

Betrachting n.a.v.

Lukas 16: 1-13

MAMMONDIENST

door

Ds. J.M.C.H. Mond Dinteloord

1888- 1915

predikant te
Dinteloord en Prinsenland

MAMMONDIENST

Betrachting van LUKAS 16: 1-13

Door

Ds. J. M.C. H. MOND,

*Predikant. bij de Nederduitsche Hervormde Gemeente
te Dinteloord*

Amsterdam - SOHEFFER & C

1897.

Stoomdruk van P. DEN BOER UTRECHT .

AAN DEN LEZER.

Het doel van deze Betrachtung is een broederlijk woord te brengen aan hen, die den inhoud der' Schriften des Ouden en Nieuwen. Verbonds als het richtsnoer van hunnen handel. en wandel erkennen, doch d'ie als zekere minderheid zich vaak zien ingedeeld bij menschen, die als onder eenen ban liggen, Terwijl zij beider gemeenschappelijk wedervaren nagaat, wil. zij een woord van troost en bemoediging zijn voor hen, die door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods,

Zij wil medebroeders en zusters ontmoeten, wier oog is gericht op het hemelsche Kanaan, en met hen bewandelen niet de veel betreden paden van de critiek des Woords, maar het pad des levens door het geloof in onzen Heere Jesus Christus. Zij wenscht eenen dronk waters te reiken van Hem, Die eens aan de Jakobsbron tot eene Samaritaansche zeide : "Geef Mij te drinken" ,Zij onze ontmoeting 'van God gezegend. Indien Christus ons zal zijn overgebleven als de eenige Zaligmaker van zondaren, mag deze poging als geslaagd worden beschouwd.

D.

M,

INHOUD.

	Blz
Gods Woord.....	1
Eene verantwoording	5
De Mammon.....	8
Eene waarschuwing.....	15.
Crediteuren.....	19.
Debiteuren	25.
Balans.....	32.
Besluit.....	42.

GODS WOORD.

Hebr 4 : 12, 13.

Onder al wat ons mensen gegeven is als onbedrieglijke, betrouwbare vastigheid in dit leven, om ons daarop te verlaten, gaat zeker niets boven het Woord Gods. Het geeft van Genesis tot Openbaring van Johannes de verklaring van Gods wil, van Zijne gerechtigheid, van Zijn heilig oogmerk, van den raad en weg der zaligheid voor mensenkinderen. Het geeft ons te kennen, hoe Hij, de Schepper van alle dingen, wil gediend zijn door Zijne schepselen; het wijst ons aan den grondslag, waarop Hij Zijne Gemeente gebouwd heeft; den maatstaf, waarnaar Hij de wereld oordelen zal; en de wijze van een Hem welbehaaglijk leven. Onze verhouding tot God en den naaste is er ons in beschreven. Liefde tot Hem en den naaste zijn daarin Zijn uitgedrukte wil. Dat zijn de grenzen voor de praktijk des levens, tussen welke wij ons te bewegen hebben.

Mozes en de Profeten beschrijven ons de Wet en de beloften, die door de komst van Jesus Christus op aarde zijn vervuld. De Evangelisten en Apostelen laten ons zien, dat al die beloften in Hem ja en amen zijn. Dat alles te samen maakt den inhoud uit van hetgeen wij te geloven hebben, en wat daarin is behandeld, is volstrekt noodzakelijk en volkomen genoeg tot onze zaligheid. Hij, Die daarin tot ons spreekt, oefent kritiek op ons leven en onze daden. Hij noemt het goede goed, het kwade kwaad.

Het Woord Gods deelt ons vaste spijzen uit 1), ook redelijke onvervalste melk 2), naar omstandigheden. Het verkondigt

1) Hebr. 5 : 14. 2) 1 Petr. 2 : 2.

GODS WOORD.

2

ons Christus als het vlees geworden Woord 1), "Wiens heerlijkheid wij aanschouwd hebben, een heerlijkheid als des Eniggeboren van den Vader, vol van genade en waarheid", en als Dien, Die arm geworden is, daar Hij rijk was, opdat wij door Zijne armoede zouden rijk worden 2).

Wie nu het geschreven Woord verwerpt, verwerpt de kennis Gods en van Jesus Christus, Dien Hij gezonden heeft, en Die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing 3), en hij verwerpt den Heiligen Geest, Die bet waarom en hoe van dit alles heeft geopenbaard 4).

De menselijke kritiek moge trachten aan bet wezen van dat geopenbaarde Woord te kort te doen, allerlei zoogenaamde geleerdheid moge daarachter haar vraagteken zetten, den eenvoudig gelovende is het Woord zijns Gods genoeg, omdat hem de machtige werking daarvan geen redelijken twijfel aan zijnen inhoud toelaat. Hij heeft het van zichzelf niet, wat hem dit Woord dierbaar maakt; bij betuigt het ook onomwonden: "Een iegelijk, die overtreedt, en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet; die in de leer van Christus blijft, deze heeft beiden den Vader en den Zoon" 5). – In het nauwste verband met onze verhouding tot het Woord Gods staat ons ganse leven op aarde. Buiten dat Woord is er geen bekering des zondaars tot God, geen bekering van den dood tot het eeuwige leven, en al wat daaruit volgt.

Wij mensen, door God geschapen, zondaars door overtreding van Zijn gebod, hebben een rekening bij God en mensen, die over ons gehele leven op aarde loopt. Er ligt vóór ons een boek, - noem het memoriaal of gedenkboek G), - dat naar ons dagelijks leven verwijst; bet ligt daar opengeslagen en legt onze geschiedenis bloot, bet stelt onzen handel en wandel in 't licht. Het stelt ons verantwoordelijk zoowel voor wat geschied is, als voor wat geschieden zal, en wordt voor ons afgesloten, wanneer alles ten einde is gebracht.

1) Joh. 1 : 14. 2) 2 Cor. 8 : 9. 3) 1 Cor. 1 : 30.4) 1 Cor. 2 : 11, 12.
5) 2 Joh. vs. 9. 6) Mal. 3 : 16.

GODS WOORD.

3

Gods Woord is ons als het pond, gegeven met den uitdrukkelijke last: "Doet handeling, totdat Ik kom" 1.). Elders heet het "talent" 2). Daar liggen nu Wet en Evangelie. Het is niet moeilijk daarin te vinden, wat een mens te doen of te laten heeft, wat ons zondaren al of niet betaamt, zoo wij ons daardoor leiden laten. Het is echter een zwaar stuk, Gods Woord te laten gelden als enig richtsnoer. Dat blijkt bij onze opvatting der dingen, die ons tot wet geworden is. En als daarop dan een ganse zedenleer gebouwd wordt, en daarvan onze tijdelijke en eeuwige welvaart moet afhangen, dan bestrijdt men wat God wil, dan stelt men zich tegen de uitspraak Zijns Woords.

Aan dien strijd ontkomen wij slechts, als God ons de dwaasheid doet kennen van al onzen ingebeelde rijkdom. Menen wij rijk te zijn, zoo zullen wij bet vertrouwen op Zijne genade tot het allerlaatste uitstellen, dewijl wij van allerlei eigen werken geen afstand willen doen; dan zullen wij hoofdzakelijk in onze eigene gerechtigheid het middel zoeken, om tot afdoening van schuld en rijke winst te komen. De strijd, om op deze wijze tot een zekere klaarheid te komen duurt, totdat men Gods genade heeft leren kennen.

Waar Gods genade onze enige levensvoorwaarde is geworden, daar treedt voor ons een geheel andere verhouding in tot de dingen van het Koninkrijk Gods en een oprechte onderscheiding van hetgeen daarvan verschilt. Wij hebben een redelijken godsdienst, daarin bestaande, dat Wij onze lichamen stellen tot een levende, heilige, God welbehaglijke offerande 3). Nadere aanwijzing geeft ons de Apostel Jakobus, zeggen de dat wij weduwen en wezen hebben te bezoeken in hunne verdrukking en ons zelven onbesmet hebben te bewaren van de wereld 4). Rustig in een armstoel gezeten of mijmerende op zijn leger, kan men, zonder toepassing in de werkelijkheid van de eisen des Woords aan ons, een schone overdenking hebben, tegen

1) Luk 19: 13. 2) Matth. 25: 15. 3) Rom. 12: 1. 4) Jak. 1: 27.

4

GODS WOORD.

denkbeeldige bestrijders zelfs een schitterende verdediging houden van het recht van den godsdienst en van den grondslag des zedelijke levens. Maar wij hebben te rekenen met de werkelijkheid, waarin de grote Schepper aller dingen ons gezet heeft. Hij heeft ons Zijn eenvoudig Woord gegeven, om hetgeen daarin staat, ter harte te nemen en dat als Zijnen wil te betrachten. En wel ons, zoo wij de feiten dier werkelijkheid niet voorbijzien, noch datgene wat ons moet afbrengen van onze goede gedachten over ons zelf. Wel ons, zoo wij niet onverstandig zijn, maar verstaan, welke de wil des Heeren zij 1). Wel ons, zoo niet Gods getuigenis op ons van toepassing is: "Ziet, zij hebben des Heeren Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben?" 2) Dat Woord, waarin de Opperste Wijsheid spreekt, nodigt den verstandeloze om te eten van het brood en den wijn, dien Zij gemengd heeft; de slechtigheden te verlaten en in den weg des verstands te treden 3). Het spelt den vloek of spreidt den zegen; het is een vliegende rol 4), en een brief aan de Gemeente. Het brengt den vrede en herstelt het geschokte vertrouwen voor Kerk en Maatschappij.

Het bedwingt den storm van buiten, de onlusten van binnen; beslist den feilen krijg en vervult de straten der stad met spelende knechtjes en meisjes 5). Het brengt vrijheid aan gevangenen, balsem in het gasthuis, is de wreker des onrechts; de schatkamer der armen. Dat Woord werkt in hen, die geloven G); richt gevallen op en vestigt hunne hoop op hogere dingen, dan deze wereld ooit geven kan. Het is het kapitaal degenen, die rijk zijn in God, en werkt wonderen van uitkomst. net doet wat het zegt, het is Gods Woord.

Letten wij nu eerst op hetgeen dit Woord ons mededeelt in Luk. 16 aangaande een en onrechtvaardige rentmeester.

1) Ef. 5: 17.2) Jer. 8: 9.3) Spr. 9: 6,7.4) Zach. 5: 2.5) Zach. 8: 5.

6) 1 Thess. 2 : 13.

EENE VERANTWOORDING.

EENE VERA.NTWOORDING.

LUK. 16 : 1-8.

Bij zoovele noden op allerlei gebied, bij zoo velerlei beschouwingen van hetgeen tot oplossing van die noden dienen moet, en ook te midden van zoovele bewegingen onzes tijds, beslist ons duister verstand niet de vraag naar recht. Wij zullen daar alleen licht ontvangen door de Wet en de Profeten, die vervuld zijn door Christus, Wiens uitspraken dan ook niet falen kunnen. In het oordeel van dezen Meester, Die den weg Gods in der waarheid leerde 1), handhaaft zich de vrijheid des Heiligen Geestes tegenover aller menschen meningen.

Zoo is het dan ook gelegen met des Heeren woorden in het gedeelte Zijner prediking, dat ons in Luk. 16 : 1-8 wordt medegedeeld. Daarin is sprake van een zeker rijk mens, die een rentmeester of huisbezorger had, in wiens hand hij zijne goederen gesteld had. Zulk een huisbezorger had Abraham in den Damaskener Eliëzer 2), die als de oudste knecht van zijn huis regeerde over alles wat hij had. Nu maken rentmeesters als Erastus 3) en Chusas 4) een beteren indruk op ons, dan die ons in Luk. 16 wordt voorgesteld; dat wij niets bijzonders van hen weten, houdt hunne personen onzijdig en dus onbesproken. Maar deze rentmeester, wiens evenknie spoedig gevonden wordt en wiens naam niet genoemd wordt, bracht zijns meesters goederen door, handelde daarmee dus niet naar den last zijns heren. Den rijken heer komt dit ter ore, en hij eist verantwoording. De rentmeester moet nu wel zijne schuld erkennen en wordt uit zijne betrekking ontzet. Hem dreigt dus brodeloosheid.

"Wat zal ik doen", zegt hij, "dewijl mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt. Graven kan ik niet, te bedelen schaam ik mij. " Hij bedenkt wat hij alleen bedenken kan; hij weet

1) Luk. 20 : 21. 2) Gen. 15 : 2. 3) Rom. 16 : 23. 4) Luk. 8 : 3.

EENE VERANTWOORDING.

wat hij doen zal. Uit hetgeen hem nog ten dienste staat schaft hij voor zich raad. Hoe hij dat deed, zegt ons Vers 4-7 breedvoerig. Hij deed, alsof het goed zijns meesters zijn eigen goed ware. Dat was schromelijk misbruik van vertrouwen. Er is geen mens, die enig begrip van eerlijkheid heeft, op wie deze daad geen ongunstige indruk maakt. Want waar moet het heen, als zoo gehandeld wordt met het goed des naasten, laat staan van een patroon?

Zij, die hier kinderen dezer wereld" (Vs. 8) genoemd worden, hebben in hunne zaken meermalen posten, die als schadeposten moeten worden aangemerkt. Dat is in den handel, die tot het gebied van den Mammon behoort, niet vreemd. Uit de woorden: "Geef rekenschap van uw rentmeesterschap" (Vs. 2), blijkt, dat de heer van den rentmeester niet op enkele posten let, maar dat hij een overzicht wil van het geheel, om daarnaar zijnen dienaar te beoordelen. Een goed handelaar vertrouwt, dat zijn boek, de nonvaleurs er onder begrepen, in orde is. De rentmeester moet nu verantwoording doen van zijn gehele beheer. Daarbij zal blijken, in welke verhouding de schuldenaars des heren tot den rentmeester staan. En dat alles wordt dan den heer openbaar.

Niettegenstaande al zijne schade prijst de heer nu de voorzichtigheid van zijnen ontrouwe dienaar (Vs. 8). Jesus prijst hem niet; want er ligt veeleer een afkeurend oordeel in de woorden, die de Heere terstond op de gelijkenis laat volgen: "Want de kinderen dezer wereld zijn voorzichtiger, dan de kinderen des lichts, in hun geslacht". De tegenstelling dier tweeërlei kinderen houdt een afkeuring in. In de taal des rentmeesters komt (Vs. 4) een bijzonderheid voor, die wel niet onvoorwaardelijk ons ten regel gesteld wordt, maar uit zijn voorbeeld wordt (Vs. 8) toch een beschamende gevolgtrekking voor ons gemaakt. De rentmeester, wien, als hiertoe bekwaam, de administratie van zijns heren goed was toevertrouwd, was een slimme man. In de ogen van dezen voormalige vertrouweling was er nu geen ander. middel om

EENE VERANTWOORDING.

zich te helpen, dan dat: waardoor hij zich als een dief openbaar maakte. Hij vreest de oneerlijkheid niet, maar is slechts op zijn doorkomen door de wereld bedacht, en denkt dit te verbinden aan het voordeel zijner medeschuldenaars. Wat hier nu door den patroon als voorzichtigheid geprezen wordt, maar dat de "kinderen dezer wereld in hun geslacht" kenmerkt, moet ons den weg wijzen om op een geheel andere, betere wijze om te gaan met hetgeen ons door God is toebetrouwd.

Wij hebben af te zien van dezen rentmeester, zoals hij tegenover zijnen heer staat, en te merken op de verhouding, waarin hij thans tot de schuldenaars staat. Het is voor hem, die in aanzien stond, zekerlijk een grote vernedering geweest, alzo tot de debiteuren zijns heren de toevlucht te nemen. En zij, de schuldenaars, kunnen ook niet gezegd worden onberispelijk te zijn. Zoo is er dan een verhouding van een onrechtvaardige tot onrechtvaardige. Dat alles vloeit voort uit den dienst van den onrechtvaardige Mammon.

Wij zullen in het volgende Hoofdstuk stilstaan bij de verklaring van Vers 9, als des Heeren Jesus woorden, waardoor deze gelijkenis ook op Zijne discipelen toepasselijk werd gemaakt. Maar reeds nu doet zich de vraag op, waartoe dit verhaal uit des Heeren mond ons dienstig kan zijn? Wel moet het ons treffen, dat hierdoor discipelen onderwezen worden, die toch waarlijk niet zulke bezorgers van aardse goederen waren, dat daarop bijzonder hunne aandacht moest gevestigd worden. Te gelijk moet ons Vers 14 treffen: "En al deze dingen hoorden ook de Farizeeën, die geldgierig waren, en zij beschimpten Hem".

Het gaat er hier niet om, de ongerechtigheid in de hand te werken, maar juist om het farizeïsme te beschamen, en de baatzucht te bestrijden, die aan den eigenwaan gepaard gaat, en dezen laatste ons te ontnemen te midden eener eigengerechte wereld. Voorts, goddeloze praktijken komen juist daar het meest voor, waar men des Heeren woorden verdenkt als buiten de maat of orde zijnde, waarbij men dan

DE MAMMON.

uitgaat van de onderstelling van eigene meerderheid of heiligheid.

De Heere spreekt hier zonder aanzien des persoons, en zoo geldt dit voor allen, die het horen of lezen. De vorm, dien de Heere kiest, de handelwijze, waarbij Hij ons bepaalt, en de persoon, dien Hij ons voorstelt, - in onze ogen zeker te werelds, - zullen den eerbied voor het heilige niet hinderen, al moge dat alles in strijd zijn met ons zedelijkheidsbeginsel. Vooral niet, wanneer wij lezen, wat de Heere Jesus elders zegt: "Hoort wat de onrechtvaardige rechter zegt! Zal God dan geen recht doen Zijnen uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen ? 1) Daar wordt het doen des Rechtvaardigen en Heiligen ons zelfs toegelicht door dat van een onrechtvaardige aardse rechter, die God niet vreesde en geen mens ontzag. De grote Hartenkenner 2) geeft zoo daar als hier te kennen, in welke verhouding wij staan tot de wereld, waarin wij leven. Merken wij dan op, dat het verhaal ons de verantwoording biedt niet van den rijken heer, maar van zijnen onrechtvaardige dienaar. God nu is Geest; en wij staan tot Hem en tot onze medezondaren in betrekking als kinderen ééns Vaders 3), maar ook als zulke, die den schat dragen in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes, en niet uit ons 4). Als zoodanig zijn wij voor Hem verantwoordelijk.

Laat ons nu zien, welke bijzondere zaak ons hier wordt voorgehouden, als lering uit dit alles. Zoo komen wij tot het brandpunt onzer betrachtning.

DE MAMMON.

Luk: 16 : 9.

COL. 3 : 5.

Naar den schijn oordelende, zouden wij, lezende wat bij Lukas in Vers 9 en 11, èn wat in Vers 13 staat, zeggen, dat hier tegenstrijdigheid is. In de eerste Verzen wordt gezegd: "Maakt

1) Luk. 18; 6, 7. 2) Joh. 2; 25. 3) Mal. 2: 10. 4) 2 Cor. 4: 7.

DE MAMMON.

9

uzelven vrienden uit den onrechtvaardige Mammon", en: "Zoo gij dan in den onrechtvaardige Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen ?" In het laatste (Vs. 13) lezen wij: "Gij kunt niet God dienen en den Mammon".

Die schijnbare tegenstrijdigheid heeft sommigen er toe gebracht voor dit gedeelte van Luk. 16 een splitsing te zoeken. Maar waar haar aan te brengen? Daar weet men met 's rentmeesters paspoort geen raad, scheurt er een stuk van af, dat daarbij niet heet te passen, en beroept zich voor deze daad van kiesheid in de leer op de daarmee meest overeenkomende plaats bij Matth. 6 : 24, waar het dan moet behoren. Het verband is hier echter duidelijk genoeg, wanneer men niet slechts rekent met hetgeen volgens de algemeen gangbare opvatting voor "rechtvaardigheid" en "betrouwbaarheid" doorgaat. Laat men allereerst ophouden het wezen, de betekenis en de kracht der zonde te zoeken in de stof, die dan door zekere reinigingsmethode uit onze nabijheid moet verbannen worden. Dit is echter gevaarlijk voor dat huis, dat ledig, met bezemen gekeerd en versierd is, en welks laatste dan erger wordt dan het eerste 1).

Ook behoeft men tot splitsing van het verhaal niet over te gaan.

Mammon is de naam van een afgod, die door de heidense Syriërs en Feniciërs vereerd werd als persoonlijke beschikker en beschermer van stoffelijke bezittingen. Hij wordt ook gelijkgesteld met den god, dien de Grieken Plutus noemden, welke geacht werd door den vader der goden te zijn beroofd van het gezicht, om zonder aanzien des persoon schatten of gaven aan zijne vereerders mede te doelen. Wij behoeven ons deze heidense goden, in beelden voorgesteld, niet slechts te denken, alsof zij uitsluitend in hunnen zichtbaren vorm werden vereerd, gelijk bijv. ook aan de "Melech des hemels" gebeelde koeken ten offer gebracht werden, en gelijk de fantasie zich deze godin met een kind op baren schoot gedacht had. 2) Maar wat bij die verering gezocht werd, is de voldoening aan zinnelijke

1) Matth. 12 : 45. 2) Jer. 44 : 17 vv.

DE MAMMON.

begeerten, waarvan deze goden heetten de bewaring of bescherming op zich te hebben genomen. Ook zonder zichtbaar beeld wordt dit gezocht.

Nu stelde men zich den Mammon voor als god des rijkdoms. Maar zoo werden ook de rijkdommen en schatten dezer wereld kortweg met dien naam benoemd. Bij *het* gebruik van dien naam wist dan ook in Israël ieder wel, waarop gedoeld werd.

Het hechten aan dit begrip van de afkomst en bewaring der tijdelijke bezittingen op louter vleselijke gronden tekende de lieden, die van de wereld zijn, welker deel in dit leven is, welker buik vervuld wordt met Gods verborgen schat 1), maar die niet verzadigd worden met Gods beeld, als zij zullen opwaken. Alzo heetten dan ook Mammon de rijkdom en goederen dezer wereld of dat, wat tot het aards gewin, het stoffelijk belang behoorde.

Die Mammon wordt door den Heere Jesus "onrechtvaardig" genoemd, omdat hij bedriegt, wie op hem hun vertrouwen stellen. Of moet het niet "onrechtvaardig" genoemd worden, als trouwe vereerders dezer rijk makende macht ten slotte arm blijken te zijn, terwijl zij alles gehad hebben wat hunne vleselijke begeerten bevredigde? Wat hebt gij, O mens!

wanneer de voorspoed kansen keren, of wanneer gij sterft en van alles niets kunt meenemen ? Dat mogelijke bezorgdheid daarvoor ook de gierigheid jegens anderen niet uitsloot, zoomin als andere zonden, is duidelijk uit Col. 3: 5. Waarlijk, niet ten onrechte wordt daar onder de leden, die op aarde zijn, opgenoemd: "de gierigheid, welke is afgodendienst". – Reeds in de Psalmen komt ook het gebeë vóór : "Neig mijn hart tot Uwe getuigenissen, en niet tot gierigheid" 2). De gierigheid vertegenwoordigt wel op bijzondere wijze den dienst van den afgodische Mammon.

Hoe nu te verstaan: "Maakt u vrienden uit 3) den onrecht-

1) Ps. 17: 14. 2) Ps. 119 ; 36.

3) Het grondwoordje h beteekent: uit. Het gaat niet aan daaronder te verstaan "met" of "door". Het eerste ware niet overeenkomstig het

DE MAMMON.

11

vaardigen Mammon"? De Heere prijst ons hier niet den Mammon aan als middel, om ons te verrijken op rechtstreekse of listige wijze. De bedoeling is ook niet, dat wij ons de gunst der mensen hebben te verwerven, maar dat wij bekennen zouden, dat de grond onzes geloofs is in God, den Gever alles goeds. Vervolgens, dat wij des Heeren woord ter harte zouden nemen: "Die gezond zijn, hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Doch gaat heen en leert, wat het zij: Ik wil barmhartigheid, en niet offerande; want Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering" 1). Niet het overtreden van Gods geboden, maar bet oefenen van de liefde des naasten, dat is het, wat Hij wil ook ten aanzien van hen, die om Zijns Naams wil in verdrukking zijn. Wat den "kinderen des lichts" betaamt, is geenszins, dat zij de ongerechtigheid bevorderen, maar dat zij met wijsheid zich het lot der ellendige aantrekken en in meer dan stoffelijke zin hen helpen. De Mammon is voor den rentmeester het eigenaardig gebied, waarop hij de schuldenaars zijns heren ontmoet. Dat gebied is op zichzelf onbetrouwbaar, en wordt ingenomen door hen, die even onbetrouwbaar, d. i. onrechtvaardig zijn, maar zij zijn met gelijksoortige noden en lasten bezwaard.

Door de woorden "uit den onrechtvaardige Mammon" wordt een afkomst of oorsprong, ook een sfeer aangewezen. De onrechtvaardigheid is niet alleen bij den rentmeester en zijne medeschuldenaren te zoeken, maar is eigen aan het ganse gebied, dat den naam van Mammon draagt. Al denkt men daarbij allereerst aan een persoonsverbeelding, hier hebben wij slechts te denken aan den in vloed van den Mammon, bijv. op beurs- of handelsgebied. waar zuiver stoffelijke zaken worden

Eerste, het tweede niet overeenkomstig het Achtste Gebod del' Wet. Ook mag men de betekenis van "uit" en "door" niet verwarren, hier zoo min als in Rom. 10; 17; Hand. 19; 25; Luie 12: 15b; Joh. 3; 6
2 Cor. 3 ; 5.

1) Matth. 9 : 12, 13.

DE MAMMON.

verhandeld. In meer uitgebreide zin is "Mammon" het ganse gebied dezer zuiver stoffelijke wereld, het terrein van het openbare leven met al zijne kwalen en noden des tijds, maar dat verdacht is bij al wat een naam van geestelijkheid heeft. 't Is het ongewijd gebied, dat door het farizeïsme geschuwd wordt als een dodenakker; waar niet de warmte der liefde, maar het koude egoïsme pleegt te heersen. Daar maakt men zich vrienden, doordat men een Profeet ontvangt in den naam eens Profeten, en een en rechtvaardige in den naam eens rechtvaardigen, en dat men hen met zijn geld en goed dient, hoewel zij door de eigengerechtigte en goddeloze wereld verworpen zijn. Wie zich vrienden uit den onrechtvaardige Mammon maakt, moet al de verdenking op zich laden, die op den Mammondienaar ligt, en heeft alzo gemeenschap aan het wedervaren derzulken; hij moet ook het vonnis voor lief nemen, dat over zulken is geveld, al is het, dat hij zich voor de goede belijdenis niet schaamt. Dat leert Gods Woord.

Wilt gij voorbeelden?

Hoe heeft niet Abraham, die een vriend Gods genaamd is, die daarom van Sodoms koning niets nemen wilde, voor Sodoms inwoners geworsteld in gebeden 1), wetende wie zij waren. Hoe maakte niet Izak zich vrienden in Gerar, waar men hem elke waterput tot het dagelijks levensonderhoud ontnam, tot eindelijk een drietal van Gerar tot hem kwam en hij een verbond met hen sloot 2).

Wij lezen in Gen. 37: 2: "Dit zijn Jakobs geschiedenissen", In Jozef is, eer Jakob met zijn huis naar Egypte trok, de rij geopend der ontmoetingen met dienaars der heidense afgoden.

In een gevangenis komt hij in aanraking met den schenker en den bakker des konings 3); vervolgens komt hij bij Faraö zelf, die hem tot "rentmeester" over Egypte stelde 4). Hem is niet minder dan zijnen broederen. naar den droom en de belofte

1) Gen. '18 : 23-32. 2) Gen. 26 : 26-30. 3) Gen. 40 : 7 VV.. 4) Gen. 41 : 38 vv.

DE MAMMON.

13

van vroeger, een plaats ter woning gegeven in het schone land Gosen, hoewel zij maar "schaapherders" waren 1).

Israël wordt later verdrukt; hunne tijdelijke welvaart gestremd; het bedrag der te leveren tichelstenen wordt bepaald en verzwaaard; allerlei last hun opgelegd op Mammonsgebied door zware werken als betaalmiddel. Mozes wil het volk redden, dat niet door hem gered wilde wezen; zoozeer gaat het, blind voor zijne hulp, gebukt onder de lasten des tijds en van den Mammon. Men voegt hem juist deswegens toe: "Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gezet?" 2) En Mozes moet vluchten, maar geeft daarbij de schatten van Egypte prijs, ziende op de vergelding des loons 3). Ook daarna houdt hij niet op, den broederen liefde te bewijzen, hen dragende met hunne lasten.

Hoe begint niet met Davids ontkoming in de spelonk Adullam een lotgenootschap met "allen man, die benauwd was, en allen man, die een schuldeiser had, en allen man, wiens ziel bitterlijk bedroefd was" '4). En hij werd tot overste over hen; zodat bij hem waren omtrent vierhonderd mannen. Van daar af krijgen wij een doorgaande beschrijving van een leven, niet vrij van de ernstigste verwickelingen op Mammonsgebied.

Treffend is, wat wij lezen van den hofmeester van Achab, als Izebel des Heeren Profeten uitroeide. Obadja beschermt honderd Profeten, verbergt hen bij vijftig man in een spelonk en onderhoudt hen met brood en water 5).

Geen aanzien des persoon is bij Elisa, als hij de Syriërs, zijne vijanden, te Samaria in zijne macht heeft; hij maakt den overwonnenen een groten maaltijd. Zijn bevel is: "Zet hun brood en water voor, dat zij eten en drinken en tot hunnen heer trekken" 6). Daarentegen, zijn knecht Gehazi had uit gierigheid zich geheel anders gedragen jegens den Syriër Naäman 7).

1) Gen. 47: 3. 2) Ex. 2: 14, 15. 3) Hebr. 11: 26. 4) 1 Sam. 22 : 2.

5) 1 Kon. 18: 4. 6) 2 Kon. 6: 22. 7) 2 Kon. 5: 21-24.

DE MAMMON.

Zacheüs, de tollenaar, in wiens huis de Heere Jesus inging, "geeft de helft van zijne goederen den armen, en indien hij iemands iets door bedrog ontvreemd heeft, dat geeft hij vierdubbel weder". Een plaats in de eeuwige tabernakelen zal hem niet ontgaan, want "zijn huize is zaligheid geschied, nademaal ook hij een zoon van Abraham is" 1).

Joses, toegenamd Bamabas, verkoopt zijn akker, en legt het geld aan de voeten der Apostelen 2). Voorwaar, een veel liefelijker getuigenis dan wij van Ananias en Saffira lezen, die de leugen hunner gierigheid met den dood hebben geboet 3).

Waartoe meer? De gezegende uitkomsten kwamen hun ten goede, wier begeerte was God te dienen in oprechtheid des geloofs; terwijl zij een vermaak hadden aan de Wet Gods naar den inwendige mens. Veroordeeld wordt daarbij al wie zichzelf beoogt, zichzelf vertrouwt rechtvaardig te zijn en anderen niets acht, zoals de Mammondienaar. De Mammon is op zichzelf onrechtvaardig, omdat hij bedriegt, wie op hem hun vertrouwen stellen. Evenwel wordt ook op zijn gebied, als God ons leert, wel het middel gevonden tot reine gemeenschap van mensen met mensen, van zondaars met zondaars. Hebben stofvereerders doorgaans geen hoger doel, dan elkander in afgodendienst te stijven, zij, die van God geleerd worden, bereiken edeler doel, dan de wereld met hare dienaren. Zij zijn tegelijk bescheiden.

Verkrijgen wij nu geen hoge dunk van de zedelijkheid des rentmeesters bij Lukas, des Heeren vermaning is daarom van te groter waarde. Zij stelt ons medeverantwoordelijk voor het leven onzes naasten, opdat wij met betrekking tot medezondaren niet zouden zeggen: "Ben ik mijns broeders hoeder?" 4), maar naar behoren ons jegens hen gedragen. En wordt hetgeen ons is voorgehouden: "Maakt uzelf vrienden uit den onrechtvaardige Mammon", ook met schuchterheid door ons aanvaard, voor den gelovende blijft toch het feit staan, dat

1) Luk. 19: 8, 9. 2) Hand. 4: 37. 3) Hand 5: 1 VV.. 4) Gen.4: 9.

EENE WAARSCHUWING.

15

dit door den Heere Jesus tot Zijne discipel en is gezegd. Wij hebben ons niet hoger aan te slaan, dan de Wet Gods zulke aanslaat, die door haar zijn openbaar geworden, d. i. als onrechtvaardige. Daarom is een waarschuwing niet overbodig.

EENE WAARSCHUWING.

GEN. 20 : 16.

Matth. 6 : 21.

Vers 13 van Luk. 16 is niet alleen niet in strijd met Vers 9, maar geeft zelfs een nadere uiteenzetting van dit laatste Vers. Niet op den rentmeester tegenover zijnen heer hebben wij te zien, maar op ons zelven tegenover God. Op de vervulling Zijner Wet hebben wij te zien. De naaste is ons gegeven tot voorwerp van hulpbetoon in de weg der gerechtigheid. Want die zijnen broeder niet liefheeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, Dien hij niet gezien heeft? 1) De liefde, al schaart zij niet uitsluitend onschuldige onder hare banier, maar ook hen, die gebukt gaan onder het leed van eigen schuld, is toch de vervulling der Wet. De heer veroordeelde zijnen ontrouwen dienaar niet; bij nam diens voorzichtigheid in aanmerking. De laatste ging op bloot stoffelijk gebied te rade met de omstandigheden zijner medeschuldenaren; daarin zag de eerste voorzichtigheid, Maar veel milder en op hechter grondslag beoordeelt God de Heere hen, die zonder listig verdrag hunnen waren nood belijden en Hem in 't recht stellen. Er is dan één lichtpunt in al hunne versmaadheid. Het is, dat zij naar des Heeren Woord den hun overgebleven, gelegene tijd niet versmaden, om de belangen des naasten te behartigen; want zij staan met den schuldigen naaste gelijk Hiertoe behoort zelfverloochening.

Het ga ons om de volledige erkenning, dat wij onrechtvaardige zijn. De rechten der Wet Gods zijn heilig. Die

1) 1 Joh. 4 : 20.

EENE WAARSCHUWING.

Wet wil ons klein, niet groot hebben. God moet groot en in Hem onze behoudenis zijn. Hebt *gij* gezondigd, val Voor Gods Wet, wees *oprecht*, erken Uwe dwaling. *Zoo* verstaan *wij*, wie *wij* zijn, en kunnen ook anderen vatten. *Zoo* hebben wij niet ons boven anderen te verheffen of te vragen: "Wie is mijn naaste?" Ons is geleerd, dat elke hoge plaats, elk standpunt van rechtvaardigheid boven anderen moet worden prijsgegeven. De hoog staande Farizeeër komt hier gelijkvloers te staan met den tollenaar. 1) In hoeverre ons dit nodig is te weten, brengt de ervaring gedurig aan het *licht*, als *wij* met hen te doen hebben, die onder den druk dezes *levens*, onder dien van den Mammon gebogen gaan.

Dat niet allen, die dit hoorden, in den *letterlijke* zin des woords "rentmeesters" waren, bewijst wel, dat wil het rentmeesterschap in een ruimeren zin hebben op te vatten, zonder te vergeestelijken. De toepassing treft allen, die bij des Mammons gebied betrokken zijn. Eén greep is hier genomen uit het ganse aardse leven. Waardoor de schulden ontstaan zijn, *doet* hier *niet* ter zake, zij zijn er. Dat bewijst dit naakte beeld der werkelijkheid

De huichelarij is groot. Het behoeft ons niet te verwonderen, wanneer wij een slechte zaak ook op slechte gronden, met uit het verband gelichte teksten des Woords verdedigd zien, Maar God kent het arglistige hart 2). De verzoeking om zijne schuld te ontkennen is voor den armen mens te groter nog, naarmate hij onderhevig is aan nijpende noden, waarin des duivels list het onrecht in recht verkeert, opdat de mens op het zichtbare zijn vertrouwen stelle. Daar worden dan zondige mensen ons vaak voorgesteld als helpende engelen, En wederom, niet slechts op financieel, maar op alle zedelijk gebied past het woord: "Wandelt door den Geest en volbrengt de begeerlijkheid des vleesches niet" 3). Doch ook het spreekwoord: "*Met* wien men verkeert, men dien wordt men geëerd" doet vaak opgeld.

1) Luk. 18: 9-14. 2) Jer. 17: 9, 10. 3) Gal. 5: 16.

EENE WAARSCHUWING.

17

Nu zal Gods Woord toch waar blijven : "Want al wiescht gij u met salpeter, en naamt u veel zeep, zoo is toch u *we* ongerechtigheid voor Mijn Aangezicht getekend, spreekt de Heere Heere" 1). Maar vanwege allerlei mening, bestrijding en valse voorstelling van Wet en Evangelie heeft het voor een zondaar juist heel wat in, eenvoudig de nuchtere waarheid te betrachten, die zoozeer in tegenspraak is met het algemeen heersend gevoelen *op* de markt des zedelijken levens. Daar bepaalt vaak allerlei vooroordeel den prijs der oprechtheid als van verdachte waar.

Tegenover al dat "regel op regel, gebod op gebod, hier een weinig, daar een weinig" 2) is ook voorzichtigheid nodig, opdat het crediet van Gods erve en Wet niet geschaad worde, al moet men eigen naam daarvoor inboeten. De verantwoordelijkheid is daar groot. Een goeden naam ziet men spoedig genoeg te gronde gericht. Ook kan men mensen gunst vaak spoedig genoeg verkrijgen. Maar wèl te handelen met het talent, dat ons van God gegeven is, is een andere zaak. Het talent des Woords alleen zal ons bewaard hebben, om geen slaaf te zijn geworden van de wisselende begrippen der mensen omtrent goed en kwaad. En als de Apostel Judas schrijft : "Ontfermt u wel eniger, onderscheid makende; maar behoudt anderen door vrees, en grijpt ze uit het vuur; en haat ook den rok, die van het vlees bevlekt is" 3), dan verwijst hij onmiddellijk te daarop naar "Hem, Die machtig is ons van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijne heerlijkheid in vreugde, den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker" , en besluit met de. betuiging, dat Hem "zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid. Amen". - Hij, die bij hetgeen zijn naaste overkomt om diens geestelijk welzijn bekommerd is, vraagt niet allereerst naar de materiële schade.

Onze rentmeesters roeping strekt zich verder uit dan tot de

1) Jer. 2: 22. 2) Jes. 28: 10, 13. 3) Jud. VB. 22, 23.

EENE WAARSCHUWING.

schatten dezer wereld. Zij, die Christus belijden als hunnen enigen Zaligmaker, die alzo Gods gerechtigheid hoog houden, behoren dezer wereld niet toe, al zijn zij in deze wereld. Zij hebben zich te onderwerpen aan hetgeen Gods heilige Wet den mens oplegt. Maar in de ogen van hen, die deze Wet naar eigen inzicht opvatten, moeten zij reeds verdacht zijn, die zich daartoe onvermogen achten. Toch zal het blijken, dat het "dwaze Gods" wijzer is dan de mensen, en het "zwakke Gods" sterker dan de mensen 1). En al zegt men ook: "Zulke moeten terecht geholpen worden", O, laat mij mogen herinneren, dat duizenden om allerlei redenen, uit bijgeloof of partijdigheid in het oordelen, prijsgegeven worden door velen, die vrezden aan koud water zich te zullen branden.

Daarmede is echter nog niet alles van den rentmeester verklaard. Het beeld blijft beeld. Stuit ons de sluitrede, welke de Heere daaruit maakt in Vers 9, er zal toch wel iets uit te leren zijn!

Het is bewezen, dat een mens bij de vraag: "Hoe ben ik rechtvaardig voor God?" met de Wet vóór zich, maar slechts ziende op hetgeen vóór ogen is, zich gedraagt als de rentmeester. Graven kan hij niet, te bedelen schaamt hij zich. Nu zoekt hij zich te redden, zoo goed hij kan, bij de schuldenaars zijns heren. Liever dan bij die wikkende berekening op dat handelsgebied te verwijlen, worden wij hier door het meest opzienbarend voorbeeld tot deelneming aan onzes naasten lot vermaand, opdat wij voor ons vlees ons niet verbergen 2).

Hier is een sterk werkend vergif om een gevaarlijke ziekte weg te nemen. Daarbij zal blijken, dat tal van eigengerechte slechts schimpen kunnen (Vers 14), omdat hun bril hen belet den schat der erbarming Gods op te merken, ik meen den vollen rijkdom dier genade, die schuldenaars weet op te richten, welke hunne schulden voor God niet verbloemen, maar bekennen. Zulke eigengerechte hebben dan voor de ver-

1) 1 Cor. 1 : 25. 2) Jes. 58: 7.

CREDITEUREN.

19

drukten nog vermaningen. "Wees geleerd", was het aanmatigende woord, dat Abimelech, die Abraham berispte om eigen ongerechtigheid te bedekken, tot Sara sprak. Ons echter, die bij misduiding van des Heeren Jesus woorden in troebele wateren komen, gaat deze Zijne waarschuwing aan, dat wij toch hetgeen recht is bij ons niet verwarren met hetgeen recht is bij God.

"Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn", zegt elders de Heere. Niet altoos van uit den hemel ontvangen wonderen bedient Zich de Zoon des mensen, maar ook van het bloot gewone, dagelijks voorkomende, zoals hier, om ons verhevener doel te leren kennen, dan het bezit van enige vaten olie of mudden tarwe. Zij, die van God geleerd zijn, zullen bekennen, getroost te zijn met hetgeen hun de Heere door dit verhaal leerde, al komt alle stelsel van mensen met dezen vorm in botsing, al komt de daaruit geleerde les aan de gehele wereld verdacht voor. Gaan wij het gedenkboek onzes levens na, dan zal dit met zijne credit- en debetzijde spreken. Dat kan in den strijd dezes levens, die van allen kant opdoemt, niet achterblijven.

Om nu nader in te gaan op hetgeen zoo aanschouwelijk ons is voorgesteld, zullen wij stilstaan bij twee elkander kruisende figuren, die wij kortheidshalve crediteuren en debiteuren noemen.

Wij staan bij de eerstgenoemde, d. i. bij hen, die als eisers tegenover anderen staan, het eerst stil.

CREDITEUREN.

Ps. 100.
FILIPP. 4: 8.

"De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid." Dat tekent onze verhouding als die van Gods geslacht tot zijnen hogen Lastgever. In deze verhouding tot Hem schiep God

CREDITEUREN.

den mens, naar Zijne gelijkenis maakte God hem 1). Daarom komt het aan op de handhaving van Gods wil; op die verhouding, waaruit wij de gegevens kennen om onzen handel en wandel er naar te richten (Gen. 2: 16, 17).

In deze verhouding zijn wij echter niet gebleven; een enkele bladzijde verder dan de beschrijving daarvan, wordt de ontbinding er van gevonden Gen. 3). Tegenover de goede, heilige orde der zaken verschijnt daar de verleider, die het vertrouwen (crediet) wegneemt, dat den mens met vol vaardigheid des gernoeds jegens God bezielt, terwijl hij den hem gehoorzamen mens onder zijne macht gevangen neemt. Deze, los van den enigen vasten grond, onderwerpt zich gewillig aan den Booze.

De leus: "Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad", is de valse wissel, getrokken op 's mensen begeerte. De valse schijn zegevierde, de wissel werd betaald; de mens was zondaar. Dat lezen wij in het 3^e Hoofdstuk.

Maar God, de Heilige, de Almachtige, is de van eeuwigheid rechthebbende op dien mens en zijnen dienst. De mens is verloren, gevallen uit de rij der reine schepselen Evenwel, aan den Almachtige is het recht en de macht om het verlorene te redden. Daartoe verschijnt de belofte van het Zaad der vrouw. (Vs. 15.) Dat is het recht der huishouding Gods, waarop een nieuwe verhouding van Hem tot ons steunen moet. Hij heeft, daar niets Zijne hand weerhoudt, in de belofte het middel geschonken, dat een en ganse verloren boedel in het reine brengt. Zoo ligt op den mens de verantwoordelijkheid voor het handhaven van Gods rechten, die dan ook zijnen regel des levens hebben uit te maken. Daar voegt hem dan onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan Dien, Die hem bindt. Gesterkt door den Naam des Heeren, heeft hij op te treden als een rentmeester, die zijnen heer rekenschap schuldig is. Niet hij, maar de Heere is het, aan Wien in verschillende opzichten zij allen zijn gebonden, die als naasten elkander te dienen hebben uit

1) Jak. 3: 9; Hand. 17: 29.

CREDITEUREN.

21

hetgeen God, den een meer, den ander minder geeft. Van het Hoofd zijn wij allen afhankelijk. Dit zegt ons bijv. Lev. 19 gedurig: "Ik ben de Heere, uw God".

Zoo hebben wij dan een welgefundeerde roeping als huisbezorgers

1). Daarvan getuigt het "Woord op iedere bladzijde. Het talent, dat Hij gegeven heeft, moet winst opleveren. Laat ons gedenken, dat wij een rijken Heer dienen. Voorts, wat gij wilt, dat u de mensen doen, doe gij hun ook alzoo 2).

Huisbezorgers Gods zijn dus allereerst dienstknechten van Hem, Die hemel en aarde bezit. En onder dit verband is hunne roeping ook bepaald jegens hunne naasten. Een post van vertrouwen is hun toevertrouwd, waarbij ieder naar vermogen 3), d. i. zóó, dat bij niet boven vermogen verzocht wordt, heeft te doen. Steeds bedenkende: "Ik zoek niet het uwe, maar u" 4), zijn zij, als huisbezorgers Gods, crediteuren tegenover hunne medemensen, en zijn ook hun getrouwheid verschuldigd. Zoo wil het hun Heer. Geen beker koud waters is te gering voor den dienst, geen kleine mag worden geërgerd 5).

Aldus zijn wij Godes, door Hem bereid tot een heerlijken, vreugdevolle dienst; schapen Zijner weide, bescheiden jegens allen. "Verblijdt u", is het wachtwoord; wat gij doet, doet het Gode met vrolijkheid des harten. Niet als Hofni en Pinehas, Eli's zonen, die den Heere niet kenden, die met geweld voor zich namen wat hun niet toekwam, Gods inzettingen verachtende 6). Een Apostel als Petrus zou dienaangaande zeggen: "Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewillig ; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed; noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde" 7).

1) Luk, 12: 42; Tit. 1: 7, 8. 2) Luk. 6 : 31. 3) Matth. 25: 15.

4) 2 Cor. 12: 14. 5) Mark, 9: 41, 42. 6) 1 Sam. 2 : 12-17. 7) 1 Petr.

5: 2, 3.

CREDITEUREN.

Gaat niet alles naar onzen wens, Hij zal voor de uitkomst zorgen. Er is een fonds, dat niet beschaamt, zoo wij Hem vrezen. Ons is niet opgelegd boven vermogen te doen. De ijver voor hetgeen recht is kan niet worden ten kwade geduid; de begeerte des geloofs wordt bevestigd. Zelfs een arme David, vluchtende voor zijne vervolgers, houdt de eer van zijnen groten Meester meer op als hoofd van benauwden, bedroefden, die een schuldeiser hebben 1), dan een Saul, die zich behelpt met de ontferming van Zifieten. 2) Niets is in staat God te veranderen, Wiens woord men spreekt, Wiens brood men eet. Dat Hij den zwakke helpt, wiens vertrouwen Hij is, --- dit aan te tonen uit de Schriften, ware een onbegonnen werk vanwege de menigte der bewijzen. Genoeg, Hij heeft een heerlijk wit ons gesteld: Zijn gebod, waarin het leven is; die dat doet, zal leven.

Wat wij als goede rentmeesters te behartigen hebben, is dat wij niet op ons zelven zien, ons eigen belang bedoelen, maar dat wij bij alles Zijnen wil doen; in stillen eenvoud; zonder jacht op uitwendig vertoon; gedachtig daaraan, dat wij 't ontvangen hebben. Wij hebben de gaven Gods gewillig en met vreugde aan te leggen ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten. 1)

Ware vreugde betoont zich niet in een luidruchtig roemen des mensen op eigene verdienste; en zij, die de deugden verkondigen Degenen, Die uit de duisternis hen riep tot Zijn wonderbaar licht 4), zij moeten den bijval missen van hen, die over zich zelven tevreden zijn. Houden wij God vóór ogen, dan vleien wij onszelf of anderen niet en vallen onszelf niet tegen. Dan is ons de illusie ontgaan van onze rechtvaardigheid, maar juist alzo zijn wij handelbaar voor onzen naaste. Wij hebben evenmin met Baruch 5) ons te bedroeven als met Jona in toorn te ontsteken 6) bij het zien van wat God doet tegen onze verwachting. Ons oog zij niet

1) 1 Sam. 22: 2. 2) 1 Sam. 23 : 21. 3) Heid. Cat. Yr. 55. 4) 1 Petr. 2: 9. 5) Jer. 45: 3. 6) Jona 4: 1.

CREDITEUREN.

boos, omdat Hij goed is. Evenzo mogen niet allen, die te lijden hebben van de ongestadigheid des rijkdoms (Mammons), lichtvaardig veroordeeld worden door ons, die gesteld zijn tot een recht beheer. Met betrekking tot het dagelijks brood geldt wel de uitspraak, dat hij, die niet werken wil, ook niet ete 1). Maar er is meer dan brood aan de orde.

Weegt ons het rentmeesterschap in hoger, in edeler zin, dan verwerpen wij, door stoffelijke schade teleurgesteld, om den buitenste bolster nog de kern der vrucht niet, die ons ter verzorging is bevolen. Als wij dan des naasten zielenheil bedenken, verstaan wij ook, dat wij in allerlei opzicht niet naar eigen maatstaf, maar naar Gods wil te handelen hebben, ook met hen, die bij ons het minst in tel zijn. Daarop wijst ons een Apostel, doelende op de Gemeente als het lichaam van Christus en op de leden in het bijzonder, waar bij schrijft: "En die ons dunken de minst eerlijke leden des lichaams te zijn, deze doen wij overvloediger eer aan; en onze onsierlijke leden hebben overvloediger versiering. Doch onze sierlijke hebben het niet van node; maar God heeft bet lichaam alzo samengevoegd, gevende overvloediger eer aan hetgeen gebrek aan dezelve heeft, opdat geen tweedracht in het lichaam zij, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen" 2).

Nodig vóór alle dingen is, dat men zelf in rechte paden gaat, om den groten Schepper te dienen, opdat men alzo den naaste waarlijk in zijne noden diene; nodig, dat men zich getrooste, de eer te derven degenen, die over den Mammon als over een schrikbeeld zich uitlaten, als waren zij" te goed gelovig om daaraan te hechten. Die naam "Mammon", hoe weinig ook in ere, doet echter zooveel kwaad niet als de geldgierigheid zelve, die aan het farizeïsme eigen is en met Christus leer in strijd. Die leer nu is allen bestrijders een rots, te hoog om met goed gevolg daarop hunne slagen te richten. De zelfverloochening om des naasten wil erkent

1) 2 Thess. 3: 10. 2) 1 COI'. 12 : 23, 24.

CREDITEUREN.

die rots. Is de naaste niet waardig geholpen te worden, wij zijn het ook niet waardig. Evenwel, al mogen onder de vijf musjes, verkocht voor twee penningen, ook zij zijn, die ons afkeurend oordeel gaande maken, er is grote voorzichtigheid nodig, om niet onrechtvaardig te zijn, vooral wanneer wij weten, dat niet één van die voor God vergeten is 1).

In onze materialistische beschouwing van den "Mammon" speelt geld de hoofdrol, en dan ontbreekt het niet aan nauwgezette rekenkunde. Maar waar God ons zegt, dat wij den arme zullen dienen van al wat Hij ons heeft gegeven, daar mogen wij niet als gerusten Zions 2) voorbijzien, dat er een rijke man en een arme Lazarus was 3), welke laatste spijs en verzorging nodig had, en dat men niet volstaan kan met van een zekere "Samaritaanse liefde" te spreken, maar dat wij, als delende in Gods zegeningen, op elk gebied Zijne medewerkers hebben te zijn om voor Zijne ellendige te zorgen. Dat is het, wat waarachtig, eerlijk, rechtvaardig en rein is, wat liefelijk is en wel luidt.

Hoe menigwerf wordt niet aan de woning van zulken, die zeggen het recht der Wet hoog te houden, aangescheld met andere gedachten, dan die men koestert bij het verlaten dier woning, nadat men vele nuttige wenken heeft bekomen, die echter den nood niet wegnemen. Den oprechte wordt daar het hart wel gekrenkt door uitgestelde hoop, terwijl hij toch gelezen heeft: "Want gij weet de genade van onzen Heere Jesus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijne armoede zoudt rijk worden" 4).

Indien men het niet geheel moet opgeven, vindt men toch meer dan eens verklaring voor het bekende woord: "De barmhartigheden der goddelozen zijn " 5).

"Bij wien dan zult gijlieden Mij vergelijken, dien Ik gelijk zij ? zegt de Heilige. Heft uwe ogen op omhoog, en ziet,

1) Luk. 12 : 6. 2) Amos 6: 1. 3) Luk. 16: 19-21. 4) 2 Cor. 8: 9.

5) Spr. 12: 10.

DEBITEUREN.

25

Wie deze dingen geschapen heeft: Die in getal hun heir voortbrengt; Die ze alle bij name roept, vanwege de grootheid Zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is, er wordt er niet een gemist" 1). Welke gedachten hebben wij van God ? Waartoe gaf Hij Zijn Woord ? Was het, om de gebreken van anderen breed uit te meten, en te doen alsof wij geen roeping als crediteuren hadden, geen talent om dat naar behoren te gebruiken.

Laat ons niet vrezen ons ongelijk te bekennen, maar de waarheid in voorzichtigheid betrachten, en gedachtig zijn aan de wijze en dwaze maagden in de gelijkenis onzes Heeren 2). Laat het ons niet slechts te doen zijn, om door een aardse heer geprezen te worden, maar om Gods goedheid op allerlei wijze te doen uitkomen, Die ons tot rentmeesters stelde, Die Zijn schepselen wil gediend hebben naar de wijze van een barmhartig God. Immers, Hij is het, Die den oprechte de zonden vergeeft en bet ons ook aan niets laat ontbreken. Dan achten wij den post van vertrouwen niet gering, die ons door God is toevertrouwd. Dan zullen wij wel elke bladzijde van ons boek nauwkeurig nagaan, en besluiten moeten met schuld de woorden te gedenken, waarmede Hosea zijn Boek besluit: "Wie is wijs? die versta deze dingen; wie is verstandig ?

die bekenne ze: want des Heeren wegen zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen" 3).

DEBITEUREN.

MICHA 6: 8.
MATTH. 18: 23-- 35.

Thans komen wij aan de schuldenaars of debiteuren. Laat ons, bij hetgeen zij schuldig zijn, niet slechts denken aan een bedrag, dat in cijfers kan worden uitgedrukt, om met een

1) Jes. 40: 25, 26. 2) Math. 25: 1--13. 3) Hos. 14: 10

DEBITEUREN.

daarbij passende waarde te worden vereffend. Denken wij bij het begrip "schuld" niet slechts aan dingen als: schatting, tol, maar ook aan vrees, eer. "Zijt niemand iets schuldig", wordt ons geleerd, "dan elkander lief te hebben; want die den anderen liefheeft, die heeft de Wet vervuld" 1). Daardoor vergeten wij niets, ook de verzorging der ons toevertrouwde armen niet. Wij zullen gelegenheid genoeg hebben, om te zien, dat rijken en armen elkander ontmoeten; de Heere heeft ze allen gemaakt 2). En wanneer wij nu bedenken, dat hij, die den arme verdrukt, diens Maker smaadt 3), dan staan wij reeds hiermede midden op het terrein onzer verantwoordelijkheid, om ons vrienden uit den onrechtvaardige Mammon te maken; namelijk uit hen, van wie gezegd wordt, dat zij hunne voormalige weldoeners in de eeuwige tabernakelen ontvangen zullen.

Er is zoo menige afdeling der menselijke samenleving, waarin die "onrechtvaardige Mammon" niet is uitgesloten van de wederzijdse belangen. In den groten strijd op aarde is ook de zorg *voor* het tijdelijk doorkomen begrepen. De voorwaarden des tijdelijke onderhoud zijn zoo min weg te cijferen voor de Gemeente, die aan de belijdenis van Gods Woord zich houdt, als voor hen, die daarbij niet gerekend worden. En zoolang persoonlijke verhoudingen met die voorwaarden in verbinding staan, blijft er ook verband tussen schuldvergeving en schuldbetaling. Ja, het ene is vaak zoo nauw aan het andere verbonden, dat de vraag van Petrus: "Heere! hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? tot zevenmaal?" 4), beantwoordt met de vergelijking van enen heer en zijne dienstknechten. Daarin komt ene roepstem tot al wie schulden heeft, van welken aard ook, of ze te vergeven heeft.

Er zijn zonden, tegen de liefde begaan, die te groter zijn, naarmate zij onder het schild ener rechtzinnige belijdenis plaats hebben. De verknochtheid aan het aardse goed blijkt

1) Rom. 13: 8. 2) Spr. 22: 2. 3) Spr. 14: 31. 4) Matth. 18: 21.

DEBITEUREN.

27

niet zelden de thermometer van het geestelijk leven. De vermaningen des Heeren tonen dit gedurig aan. Lees bijv. des rijken oversten onderwijzing 1). Zoo kwam ook een vrouw, welke een zondares was, tot Jesus in het huis van Sirnon den Farizeër en bracht het bewijs, dat zij Jesus voor haren Zaligmaker erkende 2).

Zij bracht geen geld, maar tranen; met hare kostelijke zalf diende zij den Heere. Zij werd door Simon veracht als een zondares, ja, de Heere Zelf werd verdacht om harentwil in Zijn profetisch ambt. Toen heeft de Heere dien Simon bepaald bij een beeld uit het leven van aardse schuldenaren, die 500 tot 50 penningen schuldig waren, opdat Simon zelf de toepassing maken zou, om tot het begrip der ware liefde te komen. Hoeveel gevallen ook doen zich niet voor in allerlei omstandigheden der Gemeente, waarin ten slotte alles zich om het geld beweegt. Hoeveel voorwaarden verbindt men vaak niet aan vrij weldadigheidsbetoon, z66, dat men dengenen, die in onze gunst delen, banden aanlegt en plichten oplegt, waaruit niet de waarachtige liefde des naasten, maar een rechtvaardigheid naar 's mensen opvatting spreekt. De instelling, vereniging, het bond, de kas wordt met den Christelijke naam gesierd, en werkt zoo op het gevoel der mensen, maar kan niet altijd de vergelijking van mug en kermel doorstaan 3).

Wat zegt toch die Christelijke naam, indien daar de liefde van Christus niet heerst? Hoeveel geveinsdheid kan er niet zijn, terwijl men gelijk is aan kostbare witgepleisterde graven, die vol doodsbeenderen zijn? 4)

Zien wij niet, hoe de huizen der weduwen het moeten ontgelden onder den schijn van lange gebeden? 5)

En hoe nodig wederom is het, dat de Heere wijst op de "penninkjes" eener arme weduwe tegenover de "gaven" der rijken in de schatkist? G)

En dit, opdat wij het weten zouden, dat God ziet op den arme en verslagenen van geest 7), niet op de specie der munten. Het is niet Ons goud of zilver,

1) Luk. 18: 18-23. 2) Luk, 7: 37-50. 3) Matth. 23: 24. 4) Matth. 23: 27. 5) Mark. 12: 40. 6) Mark. 12: 41-44. 7) Jes. 66: 2.

DEBITEUREN.

dat den kreupele God doet loven, maar de Naam des Nazareners 1).

In de dagen der Apostelen is dat volop gebleken, Hunne leer getuigt daarvan, al was de uitwerking soms verschrikkelijk. Denk aan Ananias en Saffira; Denk aan Simon den tovenaer 2).

Hoe ontzettend het oordeel over de gruwelijke gierigheid ook op het maatschappelijk erf is, leert de Apostel Jakobus ons, als hij de "ellendigheden" noemt, die komen over het onwaardig, baatzuchtig gebruik van het goed dezer wereld ten koste der verdrukten; terwijl hij deze laatste troost als broeders met de toekomst des Heeren, die genaakt 3), Voeg daarbij de prikkelbaarheid van zoovele meerderen, die niet rekenen met Gods Woord, wanneer de minderen met de eisen daarvan zich bezwaard gevoelen. Hoe moet niet dikwijls de Mammon den doorslag geven, terwijl de partij van den machtigste beslist, Daarmede is nu wel het "gelijk" of "ongelijk" der partijen niet uitgewezen; maar de mogelijkheid is aangewezen, dat er lijders zijn; debiteuren wat hunne arbeidskracht betreft, niet minder dan de kinderen Israëls in Egypte onder den verstokten Faraö, Wie hier de grootste schuldenaars zijn, is nog niet duidelijk beslist, Wel is nodig voorzichtigheid, ja de grootste omzichtigheid, om zich op Gode waardige wijze vrienden te maken onder zulke bedenkelijke omstandigheden, evenals ware men in een verdachte buurt. Over 't algemeen wordt veel ondersteund, dat geen ondersteuning verdient, terwijl veel, waaraan een ruimere deelneming toekomt, waarbij het waarachtig geluk des mensen voorop staat, met zeer gematigde belangstelling wordt begunstigd. Laat ieder van des Heeren Woord de toepassing op zichzelf maken. "Ook die zich slap aanstelt in zijn werk, die is een broeder van een doorbrenger 4).

Maar wat wederom te denken van hem, die 't weten kan, dat ook zijne zaken niet zoo rooskleurig staan voor Gods Aangezicht, en die toch zich stoeten blijft aan den rentmeester in Luk, 16? Daar heeft men dan voor zich een "goed gewe-

1) Hand. 3: 6, 2) Hand, 8 : 18- 21. 3) Jak. 5: 1-8. 4) Spr. 18; 9.

DEBITEUREN.

29

ten" en belijdt ook zonden van allerlei grootte. Er is echter geen nood, die op Gods Woord doet letten. Het zijn vergulde zonden, welker verguldsel den waarlijk nooddruftige nooit zal kunnen ten goede komen, Men kan den persoon van den "onrechtvaardige rentmeester" bij zich vinden, maar wil daarvoor niet doorgaan; en allerminst behoeft men zóó voorzichtig te zijn.

Men wil zijne schande niet erkennen en niet breken met alle eigen doen voor de Wet des Heeren. Het proces wordt op eigenaardige wijze tegen den "rentmeester" begonnen, en de handigste advocaten verlenen hunne welbetaalde diensten om den zoogenaamd rechtvaardige vrij te pleiten, die toch een gewoon zondaar is, Men kan dien rentmeester niet eens met rust laten; hij moet vallen, "ging fout, was ontrouw", Alles waar. En gij . . . , .? Maar "de barmhartigheid roemt tegen het oordeel" 1).

Men beroeme er zich toch niet op, dat men zooveel voorzichtiger is, dan de kinderen des lichts, De man, die boven velen voorzichtigheid geleerd had, zegt: "Indien gij de onderdrukking des armen en de beroving des gericht's en der gerechtigheid ziet in een landschap, verwonder u niet over zulk een voornemen; want die hoger is dan de hoge, neemt el' acht op; en daar zijn hogen boven henlieden' 2).

Nu zijn er armen, die niets beter zijn dan andere mensen die zich als niet beter erkennen dan alle overtreders van Gods Wet; die zich voor niets anders kunnen laten doorgaan dan voor onrechtvaardige of zondaars, hoe onberispelijk zij ook voor de wereld zijn mogen, omdat zij geleerd zijn in de school der beproevingen Gods; die bij de wereld niet in acht, veel minder in beklag zijn. Het zijn zij, die zich schamen bij vragen des Woords, zoo als : "Die dan een anderen leert, leert gij uzelf niet? Die predikt, dat men niet stelen zal, steelt gij? Die zegt dat men geen overspel doen zal, doet gij overspel? Die van de afgoden een gruwel hebt, berooft gij het heilige?

1) Jak. 2: 13 2) Pred, 5: 7.

DEBITEUREN.

Die op de Wet roemt, onteert gij God door de overtreding der Wet?" 1) Zij dragen de lasten van hunnen levensstrijd niet gemakkelijk, omdat hun geweten hen aanklaagt, dat zij tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd hebben en geen van die gehouden hebben, en nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn 2). Zij weten wel, dat "de aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid; de wereld en die daarin wonen" 3). Daarom echter hebben zij niet minder met tegenspoeden te kampen. Zij zullen allerminst ontkennen, dat het nummer van hunne woning is te vinden op het gebied, waar de Mammon heerst, welks onrechtvaardigheid of onbetrouwbaarheid zij ruimschoots hebben ondervonden. Zij komen evenwel in een ander licht vóór dan degenen, wier binnenste gedachte is, dat hunne huizen zullen zijn in eeuwigheid, hunne woningen van geslacht tot geslacht; die de landen naar hunne namen noemen 4). Zij danken hunne uitkomst in den druk niet aan de gunst der wereld. Zij hebben geen weldadigheidsvoorstelling of liefdadigheidstentoonstelling nodig, maar een "broeder in de benauwdheid geboren" tegenover vele vrienden, "die te aller tijd liefhebben". De liefde des geloofs tegenover hun rechtvaardig lot hebben zij nodig; onvoorwaardelijke, dadelijke hulp tegenover een gans plichtenreeks; een, die weet, wat schulden zijn. Maar bij de eenvoudige rondvraag: "Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig?" steekt hunne ellende gunstig af bij zoovelerlei praktijken van de kinderen der wereld, die van zoo twijfelachtige gezindheid zijn en die op zoo onverschillige wijze berusten in hunnen nood.

Vraagt men dan: Hoe maakt men zich vrienden uit den onrechtvaardige Mammon? zoo moet het antwoord zijn overeenkomstig het Woord. Hier is de liefde de band der gemeenschap. En hoe ook elders met warmte de belangen worden verdedigd van hen, die op den Mammon, het middelpunt van hunnen afgodsdienst, bouwen, hier is het oog op Hem, Die in de hemelen zit, gelijk de ogen der knechten

1) Rom. 2: 21-23. 2) Reid. Cat. v-, 60. 3) Ps. 24; 1. 4) Ps. 49: 12.

DEBITEUREN.

31

op de hand hunner heren, en de ogen der dienstmaagd op de hand harer vrouw 1); of gelijk bij het eerlijk huwelijk het oog niet op den bruid schat, maar op den persoon des geliefden is gevestigd. Liefde verwerpt geen schuldenaar.

Die het vertrouwen der wereld verliest, kan bij haar niets meer verliezen. Maar wie Gods arme is, wordt door Hem geholpen, al is het met een uitkomst, die hun toeleeg niet was, ja zoo min hun toeleeg, dat zij veeleer daarvan het zwaarste duchten. Degenen, die wij ons tot vrienden te maken hebben, zijn dus armen van geest, broeders van dien Lazarus, die vóór de poort des rijken lag; waarvoor God gezorgd wil hebben. Dat zij honger lijden, maakt hen tot voorwerp van de barmhartigheid van hun naasten, die hunnen nood vermogen te lenigen. Dat zij hongeren naar gerechtigheid, is Gods gave. Als wij hier elkanders lasten dragen, vervullen wij de Wet van Christus 2).

Treffend is het antwoord, dat Dr. H. F. Kohlbrügge in zijne "Vragen en antwoorden tot opheldering en bevestiging van den Heidelbergse Catechismus", (3e druk, bladz. 137), geeft op de vraag, hoe wij dat te verstaan hebben, dat wij ons vrienden moeten maken uit den onrechtvaardige Mammon. "Wij hebben dit te verstaan naar het bovengemelde voorbeeld 3). Overigens zijn de vrienden, welke de Heere bedoelt, des Heeren vrienden; deze worden echter van de farizeese wereld miskend en verworpen,

1) Ps. 123: 2. 2) Gal. 6: 2.

3) Het voorafgaande met het bedoelde voorbeeld luidt: "[>, Verklaar mij dit (Vr. 63 Heid. Cat.) door een voorbeeld uit het dagelijks leven? Antw. Een arm man wordt door een verjaagd vorst, die hem voorbijkomt, om een dronk water gevraagd. De arme man geeft hem dien met genoegen. De vorst belooft hem daarvoor een waterrijke bron, met een pomp, opdat hij in het vervolg al het water zonder moeite hebbe. De vorst komt weder in het bewind, zendt zijne bouwlieden tot den armen man, die wijzen hem de beloofde bron aan, zetten een pomp daarop, en bouwen om de pomp heen een paleis, vervuld met alle mogelijke heerlijkheid. Dit heeft hij tot beloning voor zijn glas water. Nu vraag ik: Geschied deze beloning uit verdienste, of uit genade?

BALANS.

en worden als aller voetveeg behandeld. - Zulke vrienden worden beschreven Hebr. 11: 37, 38: "Zij zijn gestenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebracht; zij hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen ; verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde, (welke: de wereld niet waardig was); hebben in woestijnen gedoold, en op bergen, en in spelonken, en in de holen der aarde", _ en zulke vrienden maakt men zich niet licht. Een zoodanige vriend was ook de arme Lazarus. De Apostel Jakobus getuigt Hoofdstuk 2: 13: "De barmhartigheid roemt tegen het oordeel" ".

En wie zich aan het goede gebod Gods houdt naar Micha 6 : 8, door recht te doen, weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met zijnen God, zal zekerlijk hen wel vinden, die geholpen moeten worden. Wij gaan nu over tot een vergelijking van de in de beide laatste hoofdstukken besproken personen.

BALANS.

DAN, 5 : 25-28.

JES. 55 : 1, 2.

Gelijk men in den handel door een balans of staat zich op een bepaalden tijd een blik op den stand der zaken verschaft, zoo houden wij ons thans bezig' met een vergelijkend overzicht van hetgeen ons de beide voorgaande hoofdstukken te zien gaven. Het gaat ons nu niet om plaatsing van boekposten, niet om mudden en vaten, maar om de betekenis der schuldeisers en der schuldenaars in 't licht te stellen. De bedoeling is de betekenis aan te wijzen, die zij hebben voor Hem, Wiens Woord gehoorzaamd moet wezen. Wij allen zijn Gode rekenschap schuldig van het ons opgelegde ambt of toevertrouwde pond.

Voor den koning Beltsazar was met het schrift op den kalk wand in één en nacht zijn lot geopenbaard, verklaard en

BALANS.

3

beslist. "In weegschalen is hij gewogen en te licht bevonden." De koning der Chaldeën is, gelijk eens Saul, Israëls koning, onwaardig gekeurd, zijne plaats als hoofd zijns rijks, als rentmeester over het hem betrouwde, langer in te nemen. Laat ons zien, hoe het ons gaat.

Wij zagen, welke de roeping der "huisbezorgers" Gods is. Verder zagen wij, in welke omstandigheden zij verkeren en door welke voorwaarde zij gebonden zijn: die der gehoorzaamheid, Ook beschouwden wij de plaats en den toestand dergenen, die als "huisgenoten" hunne roeping hebben te vervullen.

Beiden moeten gemeten worden met de maat der ganse Wet Gods. Voor beiden geldt als maatstaf het oordeel van Hem, Die zegt: "Mijne is het zilver en het goud" 1). Zullen zij den toets doorstaan? Zal het gebrek des eenen dat des anderen of zal de overtreding van beiden de schade kunnen vergoeden, door onvoorzichtigheid veroorzaakt? Geenszins, voor zooveel immers beiden rekenplichtig zijn jegens Hem, Die de weegschaal in Zijne hand heeft en ons voorhoudt wat wij Jes. 55 : I, 2 lezen. Hij bemint de volkomen gerechtigheid, de gewisse weldadigheden van David, den enigen vrede door Christus, "Die beiden één gemaakt heeft, den middelmuur des afscheidseis gebroken hebbende" 2).

Wanneer men getrouw is in het gericht van dat hart, waarin, buiten het geloof in Christus, vijandschap jegens God en den naaste woont; wanneer men de ganse Wet des Heeren als enig bevoegd rechter over al onze werken, over geheel ons bestaan en doen erkent, dan kan men niet blijven staan bij een letterlijke opvatting van het Achtste Gebod, om daarmede zich te behelpen. "Gij zult niet stelen", luidt het daarin. Behalve een verbod ligt daarin ook een gebod; de Heidelbergse Catechismus 3) legt ons dat uit en wijst ons de algemene strekking aan. Wat liefde des naasten volgens de wet betreft, blijkt wel,

1) Hagg. 2: 9. 2) Ef. 2: 14. 3) VR. 110, 111.

BALA.NS.

dat niet alles goud is, wat blinkt. Voor mensen moge het verborgen, voor openbaarmaking ongeschikt geacht zijn; het moge onder den grafsteen, die menige schuld bedekt, bedolven zijn; - in den dag der dagen zullen allen openbaar zijn; wij zullen niet wegen, maar gewogen worden. Ja, eenmaal zal blijken, hoe ondoordacht de vraag was van dien man uit de schare, die den Heere Jesus hoorde spreken over de gave des Heiligen Geestes, Die getrouw maakt om den Zoon des mensen te belijden. De man zei : "Meester! zeg mijnen broeder, dat hij met mij de erfenis dele". Maar des Heeren antwoord is: "Mensch! wie beeft Mij tot een rechter of scheidsman over ulieden gesteld?" 1) Dit zegt de Heere, omdat een hogere levenseis de aandacht vraagt Onder mensen, die elkanders noden hebben te lenigen, elkanders lasten te dragen, moet een hogere gemeenschap wegen; daar moet een zedelijk overwicht zijn.

De kinderen dezer wereld, het is gezegd, zijn voorzichtiger dan de kinderen des lichts in hun "geslacht. Wee ons, dat wij uit het tegenstrijdige moeten geleerd worden. De kinderen dezer wereld hebben hunne vrienden en hunne bedoelingen, en weten den roem van hun geslacht te handhaven. Daar betaamt het nu den kinderen des lichts, naar hogere roeping te doen wat hunne hand vindt om te doen, tot geestelijk en lichamelijk heil van den armen medemens. Waar niet de macht van den Mammon, maar de liefde des naasten de vraag naar hunnen welstand bestuurt, daar komt een betere oplossing tot stand, dan bedoeld is met een vraag, zoals de onrechtvaardige rentmeester doet: "Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig ?" Daar worden de harten verbroken, daar somt men de feilen niet op, om daarmee het schuldenregister te vergroten; en daar zal de schuchterheid der kwalijk gestelde, bevreesde niet gelden als een aanklacht te meer tegen hen. Daar richt men een waarachtig gericht en doet goedertierenheid en barmhartigheden, de een aan den

1) Luk. 12: 13, 14.

BALANS.

35

ander, verdrukte weduwe noch wees, noch vreemdeling, noch ellendige, en weert het kwaad van elkander 1).

"Hoe hoor ik dit van u?" Dat blijft een scherpe vraag van den heer aan zijn dienaar; scherp voor elke Farizeër, die meent met de Wet Gods in 't reine te zijn; die meent het vertrouwen te bezitten van Dien, Die de harten kent. En zoolang de hoofden van het huis Jakobs en de oversten van het huis Israël van het gericht een gruwel hebben en al wat recht is verkeren; zoolang zij rechten om geschenken, en hunne priesters leren om loon, en hunne profeten waarzeggen om geld, en nog steunen op den Heere, zeggende: "Is de Heere niet in het midden van ons? Ons zal geen kwaad overkomen" 2), zoolang zal de ganse geschiedenis, door den Heere Jesus ons hier voorgehouden, een prikkel tot zelfonderzoek blijven. En daar kan deze gevolgtrekking niet uitblijven: "Gij dienaars van den Mammon, die Mijn Naam verbindt aan uwe baatzucht, op welke wijze ook, - buigt u voor den rentmeester, wien door zijne veelbesproken daad de lof zijns meesters niet ontging", al prees Hem de Heere Jesus niet uitdrukkelijk.

„Hoe hoor ik dit van u?" Het gaat zoo velen aan, als onder Christelijke naam Christus en Zijne weldaden verloochenen. Men kan bij de wereld zich verdienstelijk gemaakt hebben, hetzij alleen of in gemeenschap met anderen, en evenwel vreemd zijn aan die gerechtigheid, die vóór God geldt. Men kan, naar des Heeren woord, macht over anderen hebben en onder de weldadige boeren genoemd worden. "Doch gij niet alzo", heet het, "maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als een, die dient" 3). Men kan, aalmoezen doende, voor zich laten trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen geëerd mogen worden 4). En de vemaardste maatschappij van algemene weldadigheid moge haar eeuwfeest vieren, _ niet zij, maar haar arbeid moet worden herdacht. Is

1) Zach. 7: 9, 10. 2) Micha 3 : 9-11. 3) Luk. 22 : 26. 4) Matth. 6 : 2.

BALANS.

zij ooit geweest, wat zij heette; is zij gebleven, wat zij was? 't Is waar, er is rechtspersoonlijkheid naar de wet der mensen; is er daarom ook rechtspersoonlijkheid vóór God? De statuten zijn deugdelijk uitgevaardigd; zijn zij daarom ook gegrond op Gods Woord? Niet die zich zelf prijst, maar dien de Heere prijst, die is beproefd. Waarlijk, al verschoont het de medeschuldnaars niet, er is stof tot nadenken genoeg tegenover het voorschrift van liefde tot den naaste. Als door gemis aan vreze Gods de afgodendienst zich staande houdt, laat toch Gods Wet dezulken geen rust; zij tast daarbij ons gehele wezen en doen aan. Zoo moeten wij dan weten, hoe wij daarvoor bestaan.

Dit zij genoeg aangaande de h u i s b e z o r g e r s Gods.

Maar ook het andere deel der balans, dat der h u i s g e n o t e n, eist overweging.

Hoe onrechtvaardig, tegen Gods wil gekant, is niet vaak de houding degenen, die als lijdende partij den druk des Mammons gevoelen? Van waar die wrevel bij den zorgvolle toestand dezes levens; vanwaar dat gram worden in noden, na teleurstelling van der mensen kant? Die ons verdrukken, zijn toch ook afhankelijk van God. "Gij zult niet begeren", is een niet minder heilig gebod dan bet Achtste, dat zijne overtreders vindt ook onder de lijdende, zij mogen dan schuldig zijn of onschuldig aan enig tastbaar vergrijp. In den grond is hier dezelfde afgodendienst als aan de overzijde aanwezig, als wij menen, dat mensen ons lot in handen hebben. Intussen, God regeert. Zijn weg is door de school der beproeving. En bij al den tegenspoed blijkt nog des Heeren voorzienigheid in zoo menig opzicht, om Zijne almacht te tonen op verrassende wijze. Is dan het leed zulk een dwangjuk geworden, dat Hij het niet meer wegnemen, verlichten, aan ons heiligen kan? Zijn wil is, dat wij Hem vertrouwen, Die den stater uit den mond van den vis wel kan te voorschijn brengen 1); dat wij Hem zorgen laten, Die ons gehele kruis gewogen heeft.

1) Matth. 17: 27.

BALANS.

37

De nood van het aardse leven moet voor een groot deel op stoffelijk gebied worden gevoeld. Daar blijkt het, of men zich in handel en wandel afhankelijk weet van God. Daar wordt gezien, dat de wereld voorbijgaat, zodat wij onze hoop niet hebben te stellen op den vergankelijke Mammon, op dat gebied, dat telkens van gedaante verwisselt en alzo onbetrouwbaar is. Daar bloeit het bezaaide veld, en het voordeel des aardrijks is voor allen, de koning zelfs wordt van bet land gediend 1). Maar als de zondaar den Koning der koningen eert, richt hij zich, om zich voor Hem te buigen. Wij hebben dus een heerlijke roeping als mensenkinderen, wier Schepper de Heere is. Wij zijn, volstrekt niet minder dan de onbezielde schepping, gesteld om God te loven, Zijne werken te prijzen, opdat Hij verheerlijkt zij en opdat ieder het wete, dat het niet aan Hem ligt, dat onze verhouding tot Hem vaak zoo kleurloos is. Is het ons waarlijk te doen, om Hem te dienen, dan zien wij gaarne, dat Zijne eer bloeit in den lande. Zoo betaamt het dengenen, die Hem vrezen, al moeten zij bekennen niet waardig te zijn, op Zijnen zegen te bogen. Bij Zijn Woord blijvende, zal het hen hinderen, dat Hij miskend wordt, Die een barmhartig God. is, Die de zonden vergeeft om Christus wil. Want als vuur, sneeuwen damp, de stormwind, die Zijn woord doet, bergen en heuvelen, de boom en des velds en alle gedierte Hem loven 2), zou dan de kroon der schepping, de mens, op aarde ledig staan vóór Hem? Zou hij niet merken op het gras, dat heden op het veld is en morgen in den oven geworpen wordt? "Indien God dit alzo bekleedt, hoeveel te meer u, gij klein gelovigen", zegt de Heere 3). Zou bij niet merken op den rijkdom der heerlijkheid, waarvan alle armen, verdrukten, van onweer gedrevenen, getuigd hebben onder al hunne noden? Dat bij zulks niet doet, bewijst wel, dat bij schuldenaar is, op den Mammon alleen ziet en daarvan vervuld is.

1) Pred. 5; 8. 2) Ps. 148: 7-10. 3) Luk.. 12: 28.

BALANS.

De mens moet (het zij reeds hier gezegd), om het Koninkrijk Gods te zien, wederom ge horen worden 1). Tegen deze waarheid verzet zich vlees en bloed met alle wapenen zijner bedenking.

Nu eens stelt het zijn rechtvaardigheidsgevoel tegenover Gods vrijmacht; dan weder legt het zijn heiligingbegrip in de schaal tegenover den Christus der ontferming Gods 2). Of ook, tegenover het enig deugdelijk gewicht der gerechtigheid van Christus heeft men een anderen weegsteen 3), hetzij alleen, hetzij daarnevens. Daar beweert men namelijk te behoren tot de Christelijke Gemeente, die op den grondslag van Christelijke zeden rust. En gelijk de Farizeën, die zich op hunne inzetten der ouden beriepen, daarmede bewijzen wilden, dat zij waren het uitverkoren volk des Heeren, zoo ook wordt hier een grond gelegd, die ontleend is zelfs aan de meest onchristelijke onderstellingen, waarop een ganse zedenleer wordt gebouwd.

"Gerechtigheid, gerechtigheid zult gij najagen, opdat gij leeft en erfelijk bezit het land, dat de Heere, uw God, u geven zal", zóó staat in de herhaling der Wet 4). De valse schijn van het eigen recht, dat gegrond wordt op tijdelijke inzichten, komt telkens in botsing met die zedelijkheid, die onze schuld bij God is, omdat Zijne Wet ons niet genoeg is. Het ganse recht dezer Wet laat ook geen scheiding toe in den mens van betere, mindere of slechtere delen. Daar is slechts sprake van boom en vrucht. Daar worden de rechte zeden gekend, die niet een afzonderlijk gebied vereisen, maar den wortel des nieuw en levens hebben.

Wat zijn de zeden, die men buiten Gods Wet zoekt, wat zijn daar "zedelijk gehalte", "zedelijke verantwoordelijkheid", anders dan willekeurig rekbare begrippen, waarvoor elke afdoende maatstaf ontbreekt, zoo niet de Wet des Heeren, Gods heilig gebod dien geeft, zoals dat geestelijk is en geestelijk oordeelt ? Die Wet naar geest kan nooit met hare letter strijden,

1) Joh. 3: 3.

2) 1 Cor. 1: 30.

3) Spr. 20: 23.

4) Deut. 16: 20.

BALANS.

39

maar wijkt altoos af van ons jammerlijk stelsel van zedelijkheid, dat een andere vorm is voor de vraag: "Hoeveel zijt gij mijne heer schuldig ?" Dat stelsel klinkt met schone aanhef in het concert van teleurgestelde wettische schriftgeleerden, maar door gemis van een objectief, beslissend richtsnoer, komt men tot verwarde geluiden. Of wilt gij, er is een handelen op de markt der meningen in artikelen, welker waarde door de omstandigheden wordt bepaald; een ziekelijke kunst ter veredeling van den mens ; ziekelijk, omdat zij heling brengen wil, waar geen wonden, schulden vergeven wil, waar geen zonden zijn. Het karakter van den onrechtvaardige rentmeester en de "zede" degenen, die ontrouw is aan den enigen Wetgever, wordt hier gevonden. De roem des ijvers zal bij de aanhangers groot zijn, in de toepassing zoekt men daar het zelfgekozen midden te houden; hier tussen wet èn genade; daar tussen piëtisme èn antinomisme, overdadige werkzaamheid èn zondige lijdelijkheid. Het nederig bescheid eener "bescheidenheid des geloofs" moge het twijfelachtige bedekken willen, men vermijdt zorgvuldig de afdoende consequentie, steeds dobberende tussen theorie en praktijk. Is dat wel recht?

De hoofdsom der Goddelijke Wet is gegeven: liefde Gods en des naasten. Maar waar men deze hoofdsom uit het oog verliest, daar is geen vaste gang meer; daar vindt men terug het spel der kinderen op de markt, die eindigen met zich jegens elkander te beklagen 1); daar is de ware gehoorzaamheid, het werken van zijns zelfs zaligheid met vreze en beven niet; want het is God niet, Die daar werkt beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen 2). Daar zijn de strohalmen, die straks wegdrijven met de golven des tegenspoeds op het gebied van den Mammon; terwijl het Tyrus en Sidon met al hunne schatten verdraaglijker zijn zal in den dag des oordeels, dan hun, die door het Woord vergeefs gewaarschuwd zijn. Daarop kan toch de liefde des naasten niet gebouwd

1) Matth, 11 : 16-19, 2) Filipp. 2; 12, 13.

BALANS.

zijn. Zóó kan zij haren zuiveren oorsprong niet bewijzen, zij mist daar het stempel der goddelijke barmhartigheid, waardoor men elkander de schulden vergeeft, elkander opricht en helpt.

Iets anders is het op het gebied des waarachtige levens uit God. Daar zijn geen strohalmen, geen bedeksel der schande, geen kleinzielig onderhandelen met dien Mammon. Daar geeft het wit de richting aan 1), waarin de verootmoedigde zondaar zich beweegt. Het gaat hem om Gods gerechtigheid, en hij verheugt zich in Gods blijde boodschap van de vergeving der zonden in Christus, van de kwijtschelding der schuld door genade. En alzo maakt hij God niet tot leugenaar 2), maar dient Hem geheel. Hij heeft in den rentmeester van ons verhaal niet zijnen raadsman; maar hij ziet diens doen af en wordt ondertussen geleerd van den Heere Jesus.

Wil men zich op een hoogte stellen tegenover hen, die onder het gewicht hunner schulden bezwijken, wil men uit het grote herenhuis laag neêrzien op het tegenoverliggend schamel stulpje, dan herbergt men den farizeeër, wiens hart zich verheft, naarmate zijne fondsen stijgen, en men telt het kleine niet. Maar zelf bekend geworden als een, die niet doet wat God wil, spreekt men boos van verdrukking; en men uit zijne verontwaardiging over anderen, die zóó en zóó doen, dit en dat hebben uitgericht, maar bedekt zich met geweld als met een kleed.3) En dit, terwijl toch duidelijk geschreven staat: "Zijt niet vele meesters? mijne broeders! wetende dat wij te meerder oordeel zullen ontvangen" 4).

En wat de andere schuldenaars als lijdende partij betreft, raad voor hen kan onmogelijk daarin gelegen zijn, dat zich slechts een tussenpersoon uit de mensen opmaakt, om door sluwheid hun deel hun te doen toekomen. Maar God is vrij en machtig, om hen het ellendige van hunnen stand te doen inzien en dat ook zij te licht bevonden zijn. Met Christus alleen is de weg gevonden, om tot berusting in

1) Filipp. 3: 14. 2) 1 Joh. 1 ; 10. 3) Ps. 73: 6. 4) Jak. 3: 1.

BALANS

41

God te komen. Dat geschiedt door de bekering van al die ijdele steunsels, die des Mammons gebied ons voorhoudt, en waarop vlees zich verlaat. Zij, die de ijdelheid daarvan inzien, hebben God nodig, Die voor alles zorgt. Alleenlijk, omdat Hij hun genegen is, houdt Hij hun de vrucht hunner dwaling voor, hoewel hun de zonde vergeven is 1); dat doet Hij, "Die ze alle bij name roept, vanwege de grootheid Zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is, er wordt er niet één gemist" 2). Christus ondernam het, ons te nemen, zoals wij zijn. Waar de onhoudbaarheid ons gebleken is van al onze beweringen van vervulling der Wet door eigen verstand, kracht, wil, daar blijft alleen de genade over om ons te behouden. Daar gaan de ogen open door die genade, die het eerst donker gemaakt heeft bij ons, opdat wij daarna den groten Ontferm er aanschouwen, Die ons niet verwerpen wil, hoezeer wij dat verdiend hebben. Maar daar zal dan ook voor al wat tot het leven behoort een andere, betere grond zijn, dan onze baatzuchtige zienswijze.

Daar treedt die voorzichtigheid op, die den schuldenaar, die zich van zijn schuld bewust is, past, en die voor het ganse geestelijk leven nodig is. Daar kan men zich niet meer van anderen onderscheiden op grond van enige uitnemendheid boven die anderen. Daar weegt men geen geld uit voor hetgeen niet verzadigen kan; daar koopt men zonder geld en zonder prijs wijn en melk. Daar wordt de weg gevonden om als in den dag eerlijk te wandelen, en God geeft ons, op andere wijze dan vlees bedenkt, ook anderen te dienen van hetgeen men zelf verkregen heeft, opdat ook die anderen Zijnen lof vermelden. En die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever, werkende dat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te dealen degene, die nood heeft 3). Daar is de goddeloze gevonden, die zijnen weg, de ongerechte man, die zijn gedachten verlaat, en die zich bekeert tot den Heere 4).

1) 2 Sam. 12:13, 14: Hand. 9:5. 2) Jes. 40: 26. 3) Ef.4:28. 4) Jes. 55:7.

BESLUIT.

Moeten wij dan een balans maken van hen, die als schuldeisers, en hen, die als schuldenaars voorkomen, van hen! Die g e v e n op naam, en hen, die o n t v a n g e n op naam, dan is er voor allen één Mene, Mene, Tekel, Upharsin. Er is geen twijfel aan, dat allen hebben overtreden, zijn geteld, gewogen en te licht bevonden, en dat beiden, al staan zij ook in een bedenkelijke verhouding tegenover elkander, toch naast elkander behoren te staan als schuldig voor Hem, Die ons allen heeft gewogen juist op het gebied, waarop wij verkeerden, De zin van dat woord bij Daniël kan dus zoo vreemd niet zijn om te verstaan. Het geldt crediteuren en debiteuren.

Hoe ook overleggende, blijkt de wijze, waarop wij het ons toevertrouwde talent beheren, geen gunstig saldo op te leveren, terwijl niets minder dan zóódanig beheer de bedoeling is van den Heer des huizes. Naar onzen maatstaf kan onze verantwoording nooit zijn, wat zij zijn moet. Tot een gunstig saldo komt men alleen door wat thans in den vorm van een Besluit ons wacht.

B E S L U I T.

LUK. 16 : 10-13.

JAK. 2: 12-26.

De Heere, Die hemel en aarde bezit, vraagt het Zijne. Groot is het gebied, waarop zij moeten zijn teleurgesteld, die meenden een waardige houding vóór God te hebben, zoowel zij, die geroepen zijn tot uitdelers der menigerlei genade Gods 1), als zij, die gesteld zijn, om met lijdzaamheid te lopen de loopbaan, die hun voorgesteld is 2). Is er tegenover hetgeen wij tot hertoe zagen, nog enige waarde of verhouding van personen, belangrijk genoeg om krediet in te boezemen, vertrouwen te wekken, op wiens naam moet die

1) 1 Petr. 4: 10. 2) Hebr. 12: 1.

BESLUIT.

43

dan geboekt worden anders, dan op dien van Hem, Die dit verhaal bij Lukas ons ten beste gaf?

Zonder overdrijving mag uit de enkele bijzonderheden daarvan besloten worden tot het geheel des levens van hen, die met Gods Wet rekenen en die weten, dat zij met den onfeilbare Rechter te doen hebben. Het is een feit, dat zij, die dat niet tot hunne beschaming hebben leren kennen: dat allen zijn afgeweken, dat er niemand is, die goed doet, ook niet één 1), geen oorzaak hebben zich te troosten met de gemeenschap der verlost en uit de banden dezes lijdens en dezes doods. Door de verlossingen Gods uit Zion keren de gevangenen Zijns volks weder en vinden hunne mede verlost en in de eeuwige tabernakelen. Waarachtig berouw gaat vóór den troost der vergeving van zonden, en de genade alleen verlost van zonden. De ganse tafel onzer wetbetrachtingen is met aanklachten bezet, en op goeden, eerlijken grond moet zij zijn effen gemaakt. Er moet een nieuwe bedeling zijn, een nieuwe betrekking gevestigd zijn tussen God en ons. Daarmede ontmoeten elkander eenvoudige in den kamp dezes levens; hoeveel te meer in een heilige belijdenis en oprechten wandel vóór God en mensen!

Maar hoe zal het daartoe komen? Wij hebben Gods Woord prijsgegeven, onszelf te hoog aangeslagen, ziedaar ons ongeluk. "Te groot geleefd, niet op het einde gemerkt", ziedaar ons vonnis. Dewijl wij den weg der gerechtigheid verlaten hebben, is de vloek des eigenwaans gekomen. Verantwoording moet er zijn; God moet de eer hebben, ons gehele leven Hem toebehoren. En nu, als wij de zaken wel overwegen, is bij al wat op onzen naam doorging, niet anders gebleken, dan dat wij met den verloren zoon alles doorgebracht hebben, levende overdadig 2), en de heerlijkheid Gods dervende. Allerlei vonden worden als verzachtende maatregelen aangewend, valse bekommernis te baat genomen, vele woorden gewisseld; maar er geschiedt geen

1) Ps. 14: 3. 2) Luk. 15: 13.

BESLUIT

oprechte aanklacht van onszelf; geen verootmoediging is er, geen droefheid naar God. Een bevlekte consciëntie spreekt zich uit in een beroep zelfs op allerlei ervaringen; maar geen bescheidenheid is er, ook als men tot zijns gelijke uit zijne ondervinding spreekt. "Men moet alles bij ondervinding hebben", heet het. Alles? - Welaan, men belijdt toch alles niet, maar slechts datgene, wat pas geeft; alle dingen zijn niet oorbaar, alle dingen stichten niet. En vele bekende machtspreuken zijn er, waarmede men toch anderen niet troosten kan, omdat men eigenlijk God niet vreest, maar den Mammon. Zoo handelt men meer bedrieglijk dan die befaamde rentmeester.

Dat alles neemt onze schuld niet weg. Het waarlijk goede brood blijft verworpen; wij zijn brodeloos en wij zijn, komt het op onderhandelen aan, failliet. "Handelt met mij door een geschenk", zei eens Rabsake tot het belegerde volk van Hizkia, 1) Daar mocht nog een geschenk te geven zijn, hier is er geen te geven, dat Gode behagen kan. Wij hebben het niet.

"Bekeert u", luidt het van een anderen kant, waar men druk bezig is, de grondslagen te ondermijnen, waarop de Heere van het huis Israëls wil verzocht wezen, dat Hij het hun doe 2). Maar daarbij gaat het dan van bekering tot ontduiking der Wet. Men zoekt de openbare goddeloosheid te beperken, terwijl men werken doet tot goedmaking van de oude overtreding; werken, die wijd en zijd weêrklinken, - maar aan de werken van Abraham en Rachab wordt niet gedacht. Men voegt geloof samen met allerlei eigenwillig en dienst, naar geboden en leringen der mensen, die niet in enige waarde zijn, maar tot verzadiging des vleesches 3).

Gods Woord staat vast; wij zijn alles kwijt ; God is rechtvaardig. Is er nog hoop? Juist omdat God rechtvaardig, maar ook barmhartig is, zal alleen hierin de weg onzer behoudenis zijn, dat wij krediet voor Hem hebben. Hij gaf bewijs van Zijne barmhartigheid.

1) Jes. 36:16. 2) Ezech. 36:37. 3) Col. 2:23.

BESLUIT.

45

Hij heeft Zijnen Zoon gegeven, Die den last des toorns tegen de zonde volkomen heeft gedragen. Die Zoon, de Heere Jesus Christus, wist het, dat Hij ten dode opgeschreven was voor onze zonden; ook wist Hij, dat Hij uit den dood zou opstaan, na alles volbracht te hebben, wat tot des Vaders gebod behoorde, dat Hij een ganse nieuwe orde van zaken zou hebben bewerkt voor de huishouding der Gemeente Gods. Hij heeft, zoover het oosten is van het westen, de overtredingen van ons weggedaan 1). Wiens hart onder het oordeel der gerechtigheid verbroken is, dien heft Hij op, om hem barmhartigheid te bewijzen, zoals Hij het verstaat wonden te helen, onreine te reinigen, en zalig te maken, die geloven. Hij maakt getrouw in het minste en in het grote. Hij is Gods, des hemels Gezant, om den vrede te brengen aan onze arme harten, en heeft ook den Geest des vredes verworven, opdat wij onder elkander vrede hebben in den weg Zijns Woords. Hij heeft gezegd: "Maakt u vrienden uit den onrechtvaardige Mammon", omdat juist daaronder zich bevinden, die geroepen zijn tot dezelfde hoop der beroeping 2). Hij, de Verlosser van zondaren, Die Zelf geen schulden had, heeft de schulden betaald van hen, die daarin terdege openbaar zijn geworden. Hij is in het vlees gekomen, is op den staat onzes levens ingegaan. Hij heeft vergeving der zonden door Zijn bloed, gerechtigheid des levens door Zijnen Geest, een volkomen rechte verhouding tot God ons verworven, waardoor wij vrede najagen en die heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal 3).

Hij doet ons juist met anderen verkeren op grond van barmhartigheid en doet ons als broeders samenwonen, en vast staat, dat zij, die der zonde gestorven zijn, in dezelve niet zullen leven 4). Hij heeft het volle rantsoen betaald voor hen, die op Zijnen Naam vertrouwen. En eer Hij heenging, om hun in eeuwige tabernakelen plaats te bereiden, heeft Hij gezegd: "In dien dag zult gij in Mijnen Naam bidden; en Ik zeg u niet, dat Ik den

1) Ps. 103; 12. 2) Ef. 4: 4. 3) Hebr. 12; 14. 4) Rom. 6: 2.

BESLUIT.

Vader voor u bidden zal; want de Vader zelf heeft u lief, dewijl gij Mij liefgehad hebt, en hebt geloofd, dat Ik van God ben uitgegaan" 1). Ook heeft Hij gezegd: "Zoo gij in den onrechtvaardige Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen?" en: "Gij kunt niet God dienen en den Mammon".

Wij zijn aan den onrechtvaardige Mammon niet gebonden. Er is een meerdere. Tegenover het gebied des Mammons staat het gebied des Geestes. Evenzo is er ook onderscheid tussen "kinderen dezer wereld" en "kinderen des lichts". De kinderen dezer wereld wenden de rijkdommen dezer zichtbare wereld aan tot het bereiken van aards geluk; de kinderen des lichts kunnen voor de rijkdommen der wereld geen veilige plaats vinden. Hun schat ligt hoger, ligt in hetgeen de Heilige Geest hen leert kennen. Van beiderlei kinderen kunnen wij in den 37sten Psalm een beschrijving vinden, De Heilige Geest is het, Die met persoonlijk Goddelijk gezag scheiding maakt tussen die beiden, Die het geloof werkt, en Die losmaakt van al wat op zichzelf onbetrouwbaar is, omdat daaraan de keur van Gods Woord wordt gemist. Als kinderen dezer wereld zijn wij vleeselijk, verkocht onder de zonde Zijn wij kinderen des Geestes, zoo staan en gaan wij op rekening van Hem, Die ons gekocht heeft met Zijn bloed, ons tot Zijn eigendom gemaakt heeft: Hij is Heer over ons. Met dezen schat des geloofs verrijkt ons de Heilige Geest, zodat wij alle andere schatten kunnen missen, en wandelen in bet licht, bereid tot allen dienst Gods en doende Zijne geboden 2). God kent de Zijnen, en de vrucht des Geestes wordt ons in het Woord beschreven. 3). Tegen de zodanige is de Wet niet. Dat alles heeft Hij verworven, Die ons Zijne kostelijke woorden gaf.

Is er een lusthof met heerlijk gewas als bier, beschut door den edelen bloeiende wijnstok? Zijn vriendelijk uitzicht toont een grazige weide, waar Gods kudde legert. Hoe schittert bier de roos van Saron! hoe riekt hier de kostelijke nardus! Een

1) Joh. 16; 26, 27. 2) Openb. 14; 12. 3) Gal. 5; 22, 23.

BESLUIT.

47

gans Hooglied ruist ons tegen met zijne vrolijke boodschap: "En Jeruzalem zal nog blijven in hare plaats te Jeruzalem" 1). Wat vanzelf gewassen is, wordt hier gegeten 2), ofschoon daarbuiten alles wegwaait en sterft. Geboren uit Hem, Die tollenaars en zondaars tot schapen Zijner weide heeft, sterft men niet.

Maar de oprechte bekering moet er wezen. Niet alles wat op begeerte naar de vruchten dezes hofs doelt, belooft daarom deel aan enen voorspoedige oogst. "De wind blaast, waarheen hij wil", zegt de Heere, "en gij hoort zijn geluid, maar weet niet van waar hij komt, en waar hij henen gaat ; alzo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is" 3).

Voor oprechte bekering is nodig, dat wij onszelven recht kennen en geen verontschuldiging zoeken voor hetgeen niet te verontschuldigen is; dat wij de kracht der zonde, de wet, kennen, en de zonde zelve als genoegzaam om ons van God te scheiden. Hij handhaaft Zijne Wet en geeft Zijne eer geen andere. Daar komen de boze stukken aan het licht, waarmede wij getracht hebben goed te maken wat niet goed te maken is. Het is door de machtige werking des Heiligen Geestes, dat een zondaar zijne verkeerde overleggingen niet bedekt, maar die eerlijk verwerpt Dan erkent men rechtvaardige straf als het einde van eigen moedwil en ongehoorzaamheid, en er is geen andere weg der verzoening en des levens dan het bloed van Gods Lam; alle andere wegen zijn wegen des doods. Door het geloof verstaat men, dat geboorte uit God, wedergeboorte, de onmisbare levensvoorwaarde is ter gemeenschap met Hem; de bewijzen blijven niet achter. Zekerlijk, wie de gehele Wet zal houden en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle 4). Waar de nood stijgt en alle eigen steunsels falen, daar is echter een God, Die het gebed hoort; en even zeker is de kracht der genade van den waarachtige Medicijnmeester, om den gevallene te redden, den verslagene te troosten. En een iegelijk, die deze

1) Zach. 12: 6. 2) 2 Kon. 19; 29. 3) Joh. 3; 8. 4) Jak. 2; 10.

BESLUIT.

hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is 1). Zo heeft het geloof, als enige grond des levens, in Christus zijn zwaartepunt en sterkte, en in Gods Woord zijne volkomen verzekering.

ZÓÓ gaat men veilig. Het geloof, dat boven aller mensen levensregel staat, bevestigt de Wet, en openbaart een volheid, waaraan het geestelijk leven wordt gekend van hen, die wel midden in deze wereld, maar toch niet van deze wereld zijn.

Het geloof, zoals de Schrift ons leert, is het leven der Gemeente Gods. Daarin is Christus alles, en zijn wij niets dan arme zondaars. Het geloof is de vaste grond der dingen, die men hoopt, het bewijs der zaken, die men niet ziet 2). Daarin is het eerstgeboorterecht aan Abel, niet aan Kaïn; aan Izak, niet aan Ismaël; aan Jakob, niet aan Ezau. Maar dat eerstgeboorterecht daalt van Christus op hen af met al het heil, dat daaraan verbonden is. Het geloof is uit het gehoor, het gehoor door het Woord Gods 3). Het Woord bevat wonderlijken troost door Hem, Die den Vader gehoorzaamd heeft in alles. Het is alzo niet ijdel, maar werkt in hen, die geloven. Hier is een stroom van goedertierenheden door dien Jesus, Die den Vader geloofd heeft. Het geloof des Zoons vervult de harten, bezielt met liefde tot Christus, maakt zondaars tot schapen Gods, stelt bewoners van berg en dal gelijk, heft naar Geest de aardse tegenstellingen op, verenigt paleis- en hutbewoners als broeders, rust mensen Gods volmaakt toe tot alle goed werk. Daar is een vurige Wet 4), een erfenis van Jakobs Gemeente, die bij elk hun voorkomend kruis als met vurige letters geschreven hen lezen laat: "Al wat uit het geloof niet is, dat is zonde". En zóó geloven zij ook. De gelovende onderhandelt niet onder bedekte termen met de vijanden van Gods gerechtigheid, maar zoekt onrechtvaardige, wier zonde hun leed is; die vol schulden zijn, tot Christus te leiden, Die alle schuld wegneemt. De gelovende trekt

1) 1 Joh. 3: 3. 2) Hebr. 11: 1. 3) Rom. 10: 17. 4) Deut. 33: 2, 4.

BESLUIT.

49

niet een ander juk aan met de ongelovigen 1); hij houdt er geen tweeërlei maatstaf op na. Het ongelijksoortige past voor hem niet bij elkander, hij ploegt niet met os en ezel te gelijk, trekt ook geen kleet aan van gemengde stof 2); bij zet geen lap van een nieuw kleet op een oud kleet, noch doet nieuwe wijn in oude lederzakken 3). Hij kan ook geen twee heren dienen; hij kan niet God dienen en den Mammon.

Het geloof zelf is hem een vurige Wet 4). Hoeveel overwegingen kunnen er niet zijn, die alle het Woord des geloofs tot hun schild opnemen. Al ziet men vuur, daarom heeft men nog geen warmte. Maar waar God ons leert van Zijne genade en trouw, daar zal het niet ontbreken aan dien gloed der overtuiging, die Hem eren en den naaste dienen doet. Het geloof in Christus, dat het ware van 't valse onderscheidt, sluit het ganse leven in, zoowel van armen als van rijken dezer wereld.

Er wordt beweerd, en het is te bewijzen, dat de Heere Jesus was der armen Vriend. Toch niet, omdat zij de goederen dezer wereld dierven of enkel aardse voordelen bij Hem zochten. Neen, maar dewijl zij armen van geest waren, die bij brood alleen niet leven konden, maar leefden bij alle woorden Gods 5). Zij vonden toevlucht bij Hem, Die arm was geworden, om hen rijk te maken. Voor zulke armen zorgt Hij; hun brood wordt hun gegeven, hunne wateren zijn gewis 6). Dat moest de rijke jongeling 7) ook, dat moeten allen weten, 't zij uitdelers of bedeeden. Daarbij bedenke dan ieder wel, dat alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij Wien geen verandering is of schaduw van omkering 8). Als wij nu de gave Gods, ons uit Zijne genade geschonken, niet als gave van Hem erkennen, of als ons de gave zonder Hem genoeg is, dan is ons die gave tot Mammon geworden, en de Mammondienst wordt daar gehuldigd. Daarentegen berust de voorzich-

1) 2 Cor. 6: 14. 2) Deut. 22: 10, 11. 3) Luk 5: 36, 37. 4) Deut. 33:2. 5) Deut. 8:3. 6) Jes.33:16. 7) Matth. 19:21. 8) Jak. 1:17.

BESLUIT.

tigheid des geloofs op des Heeren woord: "Maar Ik zal in het midden van u doen overblijven een ellendig en arm volk; die zullen op den Naam des Heeren betrouwen" 1). En rijst nu bedenking tegen de betekenis van zodanig geloof, omdat men afwijkt van de gewone wijze, waarop een mens pleegt zichzelf te helpen, of ontstaat een strijd tussen onze belangen dezes tijds en die der eeuwigheid, vragen wij dan onszelven af: "Waarvan hebben wij tot hertoe geleefd? Wie onderhield ons lot?" God heeft meer dan dit om ons te geven. Vrede des harten door het geloof te hebben, zegt meer dan de vluchtige voordeel en dezes tijds. Van waar zoovele weldaden, zo onverdiend ontvangen, zo niet alleen uit goedertierenheid? En waarom? Omdat hier zulk een vriendelijk Jesus is, Die dat alles voor ons verworven heeft ten koste van Zichzelven.

Wij reizen als Abram naar 't land, dat God hem wijzen zou, niet wetende waar hij komen zou 2). Derhalve in geloof. Als wij in Christus geloven, wat hebben wij dan meer nodig? In Hem zijn wij meer dan miljonairs. Maar dat wij in Hem geloven, bewijzen wij dan daarmee, dat wij in het minste en in het grote getrouw zijn, al betreft dit ook het gebied van de onrechtvaardige Mammon; voorts daarmee, dat hier de Mammon onze leidsman niet is, maar dat de liefde der broederen om Christus wil ons dringt, hen te dienen, tot wier hand, wier voet wij zijn gesteld, opdat zij zelf Hem vinden, Die gezegd heeft, dat Hij Zijne hand tot de kleinen wenden zal 3). Zij zijn Gods schapen, die den Herder nodig hebben. En ons gaat het niet om een geloof, dat bij zichzelf dood is, dat de werken niet heeft 4), maar Christus moet al de eer hebben voor zulke onderwijzing, als Hij hier gaf aan onbedreven discipelen. Niet op den rentmeester, dien zijn heer prees, steunen wij; noch op tweeërlei heren, noch op tweeërlei schuldenaars, noch op den Mammon, die haast voorbijgaat. Hier is gesproken tot allen, die met God en Zijn Woord te doen hebben. Hier

1) Zef.3:12. 2) Gen.12:1; Hebr.11:8. 3) Zach. 13:7. 4) Jak2:17.

BESLUIT.

51

is de wet der vrijheid. En hij, die geen vergetelijk hoorder, maar een dader des werks is, zal gelukkig zijn in dit zijn doen 1). Ons is verklaard, wat ons betaamt jegens den naaste, als onderdaan van ene zelfden Heere, als deelgenoten ene zelfde genade. Nu, de gehoorzaamheid des geloofs vindt in de woestijn bittere wateren, maar ook waterfonteinen en palmbomen 2). Het gebed tot Hem dus, Die ook over de woestijnen gebiedt, zegt meer dan de voorzichtigheid des mensen. Ons leven is zonder ophouden een gebed in den Naam van Christus, en zo wandelen wij in geloove, waar Hij ons leidt. En ook in het diepst van den nacht is er het roepen tot Hem, Die de uitkomsten gebiedt, en zonder anderen vorm dan dien de nood aangeeft; een gebed Salomo's 3), welks hoofdsom deze is: "Goedertieren Vader, vriendelijk Ontfermer! Gij weet, dat wij verkeerde mensen zijn. Ons ontbreekt niets, maar aan ons ontbreekt alles. Gij waart ons altoos goed. Geef ons een waarachtig hart, om U te vrezen, geduldig te zijn onder elke opgelegde last, en eerlijk met Uwen zegen om te gaan. Beschik Gij onze zaken, en laat ons de schatten dierbaar zijn, die Gij ook door het tegenstrijdige henen open baart, opdat wij in *oprechtheid* wandelen en U verheerlijken".

Niemand verheffe zich boven anderen. In het strijdperk der velerlei richtingen onzes tijds gaat het heet toe Kortelijk saamgevat is daar de strijd tussen vlees en Geest. "Wandelt", wordt ons toegeroepen, "door den Geest en volbrengt de begeerlijkheid des vleesches niet" 4). In het kamp liggen gewonden, wier zonden hun leed zijn, wier toevlucht de Heere is, wier toevluchtsoord de eeuwige tabernakelen zijn. Der gewonden genezing geschiedt gratis. Christus geneest. De strijd is des Heeren. Wat overwint, is het geloof door de liefde werkende, en dat is daarom niet ijdel, omdat het volmaakt is uit de werken "); omdat zij, die geloven, des Heeren zijn.

1) Jak.1:25. 2) Ex15: 23,27. 3) I Kon.8:15-53. 4) Gal. 5: 16.
5) Jak. 2: 22.

BESLUIT.

Mijne betrachting is ten einde, waarin ik poogde aan te tonen, dat het gebied van den Mammon niet een bijzondere maar algemene plaats inneemt in onze menselijke samenleving; dat de Mammon niet maar een afgodsbeeld is, door zijn vereerders aanbeden, maar dat hij woont in het hart van ieder, bij wie de goederen dezer wereld gaan boven de roeping naar Gods Woord, dat talent, dat ons is toebetrouwd.

Waar nu de liefde des naasten zelfverloochening van ons eist, daar hebben men ook gebroken met den Mammondienst, als tamelijk gewonen vorm van gehechtheid aan het zichtbare, gepaard met onrechtvaardigheid, Slechts over geestelijkheid doet hierin eigen gebrek voorbijzien.

Niet alle bijzonderheden onzes levens zijn hiermede opgelost, maar moge de behandeling dezer belangrijke zaak tot vrucht hebben, dat wij zoeken de dingen, die boven, niet die beneden zijn. In onzen veelbewogen tijd, waarin de stofvergoding zich op zoo onrustbarende wijze kennen doet, is der duiven oprechtheid zoowel nodig als der slangen voorzichtigheid; eenvoudigheid om in de dag te wandelen, zoowel als waakzaamheid in den nacht.

Waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid I). maar waar vrijheid is, daar is daarom nog niet de Geest des Heeren. Sta dan aan het hoofd van onze levensgeschiedenis dat gulden woord eens Apostels: "Gelijk gij dan Christus Jesus, den Heere, hebt aangenomen, wandelt alzo in Hem" 2). Daarop te wijzen is het doel van deze bladen, en zulks ten dienste van hen, die in goeddoen volharden bij des Heeren Woord. Daar is onze wandel in de hemelen, en hebben wij niets tot onze sterkte dan het getuigenis van Hem, op Wien ons ook het randschrift van onze munt wijst:

GOD ZY MET ONS.

1)2 Cor .3:17.2) Col. .2:6.
